

KOMISIJOS SPRENDIMAS (ES) 2016/611**2016 m. balandžio 15 d.****dėl turizmo sektoriui skirto geriausios aplinkosaugos vadybos praktikos, sektoriaus aplinkosauginio veiksmingumo rodiklių ir pažangos kriterijų informacinio dokumento, parengto pagal Reglamentą (EB) Nr. 1221/2009 dėl organizacijų savanoriško Bendrijos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemos (EMAS) taikymo***(pranešta dokumentu Nr. C(2016) 2137)***(Tekstas svarbus EEE)**

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo,

atsižvelgdama į 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1221/2009 dėl organizacijų savanoriško Bendrijos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemos (EMAS) taikymo, panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 761/2001 ir Komisijos sprendimus 2001/681/EB bei 2006/193/EB ⁽¹⁾, ypač į jo 46 straipsnio 1 dalį,

kadangi:

- (1) Reglamentu (EB) Nr. 1221/2009 Komisija įpareigojama, pasikonsultavus su valstybėmis narėmis ir kitais suinteresuotaisiais subjektais, parengti konkretiems ekonomikos sektoriams skirtus informacinius dokumentus. Šie sektoriams skirti informaciniai dokumentai reikalingi siekiant padėti organizacijoms daugiau dėmesio skirti konkrečiame sektoriuje svarbiausiems aplinkosaugos aspektams ir sudaryti sąlygas vertinti organizacijų aplinkosauginį veiksmingumą, teikti jo ataskaitas ir jį gerinti. Juose turi būti nurodyta geriausia aplinkosaugos vadybos praktika, aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai, o tam tikrais atvejais – pažangos kriterijai ir klasifikavimo sistemos, pagal kuriuos nustatomi tų sektorių aplinkosauginio veiksmingumo lygiai;
- (2) Komisijos komunikate „Darbo planas, kuriame nustatytas orientacinis sektorių, kuriems pagal Reglamentą (EB) Nr. 1221/2009 dėl organizacijų savanoriško Bendrijos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemos (EMAS) taikymo parengtini konkretiems sektoriams ir daugeliui sektorių skirti informaciniai dokumentai, sąrašas“ ⁽²⁾ nustatytas darbo planas ir orientacinis prioritetinių sektorių, kuriems parengtini konkretiems sektoriams ir daugeliui sektorių skirti informaciniai dokumentai, sąrašas, į kurį įtrauktas ir turizmo sektorius;
- (3) šiame sprendime numatytos priemonės atitinka pagal Reglamento (EB) Nr. 1221/2009 49 straipsnį įsteigto komiteto nuomonę,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Priede pateikiamas turizmo sektoriui skirtas geriausios aplinkosaugos vadybos praktikos, sektoriaus aplinkosauginio veiksmingumo rodiklių ir pažangos kriterijų informacinis dokumentas.

⁽¹⁾ O L L 342, 2009 12 22, p. 1.

⁽²⁾ O L C 358, 2011 12 8, p. 2.

2 straipsnis

Į šį sektoriui skirtą informacinį dokumentą turi atsižvelgti EMAS registruotos turizmo sektoriaus organizacijos; todėl jos turėtų:

- naudotis atitinkamais šio sektoriui skirtu informacinio dokumento elementais, pagal aplinkosaugos analizės formuodamos ir įgyvendindamos savo aplinkosaugos vadybos sistemas,
- savo aplinkosaugos ataskaitose nurodyti, kaip jos naudojosi šiame sektoriui skirtame informaciniame dokumente aprašytais konkrečiam sektoriui skirtais aplinkosauginio veiksmingumo rodikliais, geriausia aplinkosaugos vadybos praktika ir pažangos kriterijais, kad nustatytų savo aplinkosauginio veiksmingumo gerinimo priemones, veiksmus ir galbūt prioritetus.

3 straipsnis

Sektoriui skirtame informaciniame dokumente nurodytų pažangos kriterijų EMAS registruotos organizacijos atitikti neprivalo, nes, atsižvelgiant į savanorišką EMAS pobūdį, įvertinti kriterijų taikymo galimybes sąnaudų ir naudos požiūriu paliekama pačioms organizacijoms.

Šis sprendimas skirtas valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje 2016 m. balandžio 15 d.

Komisijos vardu
Karmenu VELLA
Komisijos narys

PRIEDAS

TURINYS

1.	Ižanga	30
2.	Taikymo sritis	33
3.	Turizmo sektoriaus geriausia aplinkosaugos vadybos praktika, sektoriaus aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai ir pažangos kriterijai	36
3.1.	Kompleksiniai klausimai	36
3.1.1.	Aplinkosaugos vadybos sistemos įgyvendinimas	36
3.1.2.	Tiekimo grandinės valdymas	36
3.2.	Turizmo vietovių valdymas	37
3.2.1.	Strateginiai turizmo vietovių plėtros planai	37
3.2.2.	Biologinės įvairovės išsaugojimas ir valdymas	37
3.2.3.	Galimybės naudotis infrastruktūra ir paslaugomis užtikrinimas	38
3.3.	Kelionių organizatorių ir kelionių agentūrų veikla	38
3.3.1.	Vežimo veiklos poveikio aplinkai mažinimas ir švelninimas	38
3.3.2.	Apgyvandinimo paslaugų teikėjų skatinimas gerinti savo aplinkosauginį veiksmingumą	39
3.3.3.	Skatinimas gerinti turizmo vietovių aplinkosauginį veiksmingumą	40
3.3.4.	Tinkamų turizmo paslaugų paketų rengimas bei reklamavimas ir tvaresnio turistų elgesio skatinimas	40
3.3.5.	Efektyvi mažmeninė ir aptarnavimo veikla	41
3.4.	Apgyvandinimo įstaigose suvartojamo vandens kiekio mažinimas	41
3.4.1.	Vandens sistemos stebėseną, priežiūrą ir optimizavimą	41
3.4.2.	Efektyvūs vandentiekio įrengimai svečių patalpose	42
3.4.3.	Efektyvi namų ūkio veikla	42
3.4.4.	Optimizuotos mažo masto skalbimo operacijos	43
3.4.5.	Optimizuotos didelio masto arba užsakomosios skalbimo paslaugos	43
3.4.6.	Optimizuotas baseinų valdymas	44
3.4.7.	Lietaus vandens ir buitinių nuotekų recirkuliavimas	44
3.5.	Atliekų ir nuotekų tvarkymas apgyvandinimo įstaigose	45
3.5.1.	Atliekų prevencija	45
3.5.2.	Atliekų rūšiavimas ir atidavimas perdirbti	45
3.5.3.	Nuotekų valymas	45
3.6.	Apgyvandinimo įstaigose suvartojamos energijos kiekio mažinimas	46
3.6.1.	Energijos vartojimo stebėsenos ir valdymo sistemos	46
3.6.2.	Pagerintas pastatų apvaskalas	46

3.6.3. Optimizuotos ŠV ir OK sistemos	47
3.6.4. Efektyvios šilumos siurblių ir geoterminių šildymo / vėsinimo sistemų taikmenos	47
3.6.5. Efektyvi apšvietimo ir elektros įranga	48
3.6.6. Atsinaujinantieji energijos ištekliai	48
3.7. Restoranai ir viešbučių virtuvės	49
3.7.1. Žaliasis maisto ir gėrimų produktų įsigijimas	49
3.7.2. Organinių atliekų tvarkymas	49
3.7.3. Optimizuoti indų plovimo, valymo ir maisto ruošimo procesai	49
3.7.4. Optimizuoti maisto gamtinimo, vėdinimo ir šaldymo procesai	50
3.8. Stovyklavietės	50
3.8.1. Svečių ekologinis švietimas	50
3.8.2. Lauko zonų aplinkosaugos vadyba	51
3.8.3. Stovyklaviečių energijos vartojimo efektyvumas ir atsinaujinančiųjų energijos išteklių įrenginiai	51
3.8.4. Stovyklaviečių vandens vartojimo efektyvumas	52
3.8.5. Stovyklaviečių atliekų mažinimas	52
3.8.6. Natūralūs vandens telkiniai	53
4. Rekomenduojami pagrindiniai konkretaus sektoriaus aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai	54

1. IŽANGA

Šis dokumentas – tai konkrečiam sektoriui skirtas informacinis dokumentas (KSID), parengtas pagal Reglamento (EB) Nr. 1221/2009 dėl organizacijų savanoriško Bendrijos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemos (EMAS) taikymo ⁽¹⁾ 46 straipsnį. Kad būtų lengviau suprasti šį KSID, šioje įžangoje trumpai aprašomas jo teisinis pagrindas ir naudojimasis juo.

Šis KSID grindžiamas Naujų technologijų tyrimų instituto (NTTI) – vieno iš septynių Europos Komisijos Jungtinio tyrimų centro (angl. JRC) institutų – parengta išsamia mokslo ir politikos ataskaita ⁽²⁾ (geriausios patirties ataskaita).

Susijęs teisinis pagrindas

Bendrijos aplinkosaugos vadybos ir audito sistema (EMAS), kurią organizacijos gali taikyti savanoriškai, sukurta 1993 m. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 1836/93 ⁽³⁾. Vėliau EMAS buvo du kartus iš esmės peržiūrėta:

— Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 761/2001 ⁽⁴⁾,

— Reglamentu (EB) Nr. 1221/2009.

⁽¹⁾ OL L 342, 2009 12 22, p. 1.

⁽²⁾ Mokslo ir politikos ataskaita viešai skelbiama Jungtinių tyrimų centro Naujų technologijų tyrimų instituto svetainėje adresu <http://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/emas/documents/TourismBEMP.pdf>. Šiame KSID pateikiamos išvados dėl geriausios aplinkosaugos vadybos praktikos ir jos taikymo galimybių, taip pat nustatyti konkretūs aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai ir pažangos kriterijai yra grindžiami mokslo ir politikos ataskaitoje išdėstytais išvadomis. Ataskaitoje pateikta visa susijusi informacija ir techniniai duomenys.

⁽³⁾ 1993 m. birželio 29 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 1836/93 dėl pramonės sektoriaus įmonių savanoriško dalyvavimo Bendrijos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemoje (EMAS) (OL L 168, 1993 7 10, p. 1).

⁽⁴⁾ 2001 m. kovo 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 761/2001 dėl organizacijų savanoriško dalyvavimo Bendrijos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemoje (EMAS) (OL L 114, 2001 4 24, p. 1).

Svarbus naujas paskutinės peržiūros elementas, įsigaliojęs 2010 m. sausio 11 d., – 46 straipsnis dėl KSID rengimo. KSID turi būti nurodoma geriausia aplinkosaugos vadybos praktika (GAVP), konkrečių sektorių aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai, o tam tikrais atvejais – pažangos kriterijai ir klasifikavimo sistemos, kuriomis nustatomi veiksmingumo lygiai.

Kaip suprasti šį dokumentą ir juo naudotis?

EMAS – tai sistema, kurią savanoriškai gali taikyti organizacijos, įsipareigojusios nuolat gerinti savo aplinkosauginį veiksmingumą. Atsižvelgiant į tai, šiame KSID pateikiamos konkrečiai turizmo sektoriui skirtos gairės ir nurodomos įvairios aplinkosauginio veiksmingumo gerinimo galimybės ir geriausia praktika.

Dokumentą, pasinaudodamas suinteresuotųjų subjektų pateikta informacija, parengė Europos Komisijos Jungtinis tyrimų centras. Europos Komisijos Jungtinio tyrimų centro vadovaujama techninė darbo grupė, kurią sudaro ekspertai ir sektoriaus suinteresuotieji subjektai, aptarė ir galutinai sutarė dėl geriausios aplinkosaugos vadybos praktikos, šio konkretaus sektoriaus aplinkosauginio veiksmingumo rodiklių ir pažangos kriterijų – visi šie aspektai aprašomi šiame dokumente. Minėti pažangos kriterijai visų pirma laikyti pavyzdiniais siekiant tokio aplinkosauginio veiksmingumo lygio, kurį pasiekė veiksmingiausios sektoriaus organizacijos.

KSID tikslas – idėjomis ir įkvėpimu, taip pat praktinėmis ir techninėmis gairėmis teikti pagalbą ir paramą visoms savo aplinkosauginį veiksmingumą ketinančioms gerinti organizacijoms.

Šis KSID skirtas, pirma, organizacijoms, kurios jau yra įregistruotos EMAS, antra, organizacijoms, ketinančioms registruotis EMAS ateityje, ir, trečia, visoms organizacijoms, kurios nori sužinoti daugiau apie geriausią aplinkosaugos vadybos praktiką, kad galėtų gerinti savo aplinkosauginį veiksmingumą. Taigi šio dokumento tikslas – padėti visoms organizacijoms ir turizmo sektoriaus subjektams sutelkti dėmesį į susijusius tiesioginius ir netiesioginius aplinkosaugos aspektus, rasti informacijos apie geriausią praktiką, atitinkamus konkrečiam sektoriui skirtus aplinkosauginio veiksmingumo rodiklius, pagal kuriuos jie galėtų įvertinti savo aplinkosauginį veiksmingumą, ir pažangos kriterijus.

Kaip į šį KSID turėtų atsižvelgti EMAS įregistruotos organizacijos?

Pagal Reglamentą (EB) Nr. 1221/2009 EMAS įregistruotos organizacijos į KSID atsižvelgia dviem lygmenimis:

- 1) pagal aplinkosaugos analizes formuodamos ir įgyvendindamos savo aplinkosaugos vadybos sistemas (4 straipsnio 1 dalies b punktas).

Tai reiškia, kad organizacijos susijusius KSID elementus turėtų naudoti pagal susijusius aplinkosaugos analizėje ir politikoje nustatytus aplinkosaugos aspektus nustatydamos ir persvarstydamos savo aplinkosaugos uždavinius, taip pat priimdamos sprendimus dėl veiksmų, kurių turi imtis savo aplinkosauginiam veiksmingumui pagerinti;

- 2) rengdamos aplinkosaugos ataskaitas (4 straipsnio 1 dalies d punktas ir 4 straipsnio 4 dalis).

Tai reiškia, kad:

- (a) pasirinkdamos aplinkosauginio veiksmingumo ataskaitose naudotinus rodiklius ⁽¹⁾, organizacijos turėtų atsižvelgti į KSID nurodytus susijusius konkrečiam sektoriui skirtus aplinkosauginio veiksmingumo rodiklius.

⁽¹⁾ Pagal EMAS reglamento IV priedo B punkto e papunktį aplinkosaugos ataskaitoje pateikiama „duomenų apie organizacijos veiksmingumą, palyginti su jos aplinkosaugos tikslais ir uždaviniais, susijusiais su jos reikšmingu poveikiu aplinkai, santrauka. Ataskaitoje turi būti pranešama apie pagrindinius rodiklius ir apie kitus susijusius aplinkosauginio veiksmingumo rodiklius, kaip nustatyta C skirsnyje.“ IV priedo C skirsnyje nurodyta, kad „[k]iekviena organizacija kasmet taip pat turi pateikti duomenis apie savo veiksmingumą, susijusį su jos aplinkosaugos ataskaitoje nurodytais konkrečiais aplinkosaugos aspektais, o jei pagal 46 straipsnį yra parengti sektoriui skirti informaciniai dokumentai, organizacija turi į juos atsižvelgti“.

Pasirinkdamos ataskaitose naudotinus rodiklius, organizacijos turėtų atsižvelgti į atitinkamame KSID siūlomus rodiklius ir jų svarbą organizacijos aplinkosaugos analizėje nustatytų esminių aplinkosaugos aspektų atžvilgiu. Reikia atsižvelgti tik į tuos rodiklius, kurie susiję su aplinkosaugos analizėje svarbiausiais laikomais aplinkosaugos aspektais;

- (b) aplinkosaugos ataskaitose organizacijos turėtų nurodyti, kaip atsižvelgta į susijusią GAVP ir pažangos kriterijus, jei jie yra nustatyti;

jos turėtų aprašyti, kaip naudojosi susijusia GAVP ir pažangos kriterijais (kurie rodo veiksmingiausių organizacijų pasiektą aplinkosauginio veiksmingumo lygį), kad nustatytų savo aplinkosauginio veiksmingumo (tolesnio) gerinimo priemones, veiksmus ir galbūt prioritetus. Tačiau taikyti GAVP arba laikytis nustatytų pažangos kriterijų nėra privaloma, nes, atsižvelgiant į savanorišką EMAS pobūdį, įvertinti kriterijų ir geriausios praktikos taikymo galimybes sąnaudų ir naudos požiūriu paliekama pačioms organizacijoms;

kaip ir aplinkosauginio veiksmingumo rodiklių atveju, GAVP ir pažangos kriterijų svarbą ir taikymo galimybes organizacija turėtų įvertinti atsižvelgdama į savo aplinkosaugos analizėje nustatytus esminius aplinkosaugos ir techninius bei finansinius aspektus.

Apie KSID elementus (rodiklius, GAVP ar pažangos kriterijus), kurie laikomi nesusiję su organizacijos aplinkosaugos analizėje nustatytais esminiais aplinkosaugos aspektais, neturėtų būti pranešama ir jie neturėtų būti aprašomi aplinkosaugos ataskaitoje.

EMAS taikymas yra nuolatinis procesas. Todėl savo aplinkosauginį veiksmingumą ketinanti gerinti (ir jį persvarstanti) organizacija konkrečiam sektoriui skirtame informaciniame dokumente kaskart turi ieškoti konkrečių klausimų, siekdama rasti idėjų, ką palaipsniui daryti toliau.

EMAS aplinkosaugos vertintojai tikrina, ar ir kaip organizacija atsižvelgė į KSID rengdama aplinkosaugos ataskaitą (Reglamento (EB) Nr. 1221/2009 18 straipsnio 5 dalies d punktas).

Taigi auditus atliekantiems akredituotiems aplinkosaugos vertintojams reikės gauti iš organizacijos duomenų, kaip, remiantis aplinkosaugos analizėmis, pasirinkti susiję KSID elementai ir kaip į juos atsižvelgta. Jie tikrina ne atitiktį aprašytiems pažangos kriterijams, bet tai, kaip vadovautasi KSID siekiant nustatyti rodiklius ir tinkamas savanoriškas priemones, kurias organizacija gali įgyvendinti siekdama gerinti savo aplinkosauginį veiksmingumą.

Kadangi EMAS ir KSID taikomi savanoriškai, organizacijos, siekdamos pateikti tokius duomenis, neturėtų patirti neproporcingos naštos. Visų pirma tikrintojai neturi reikalauti, kad būtų atskirai pagrįsta kiekviena KSID nurodyta geriausia praktika, konkrečiam sektoriui skirti aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai ir pažangos kriterijai, kurie, organizacijos nuomone, nėra susiję su jos aplinkosaugos analize. Tačiau jie gali organizacijai pasiūlyti susijusių papildomų elementų, į kuriuos ji ateityje galėtų atsižvelgti ir taip parodyti tolesnį išsipareigojimą nuolat gerinti veiksmingumą.

Konkrečiam sektoriui skirto informacinio dokumento struktūra

Šį dokumentą sudaro keturi skyriai. 1 skyriuje pristatomas EMAS teisinis pagrindas ir aprašoma, kaip naudotis šiuo dokumentu. 2 skyriuje apibrėžiama šio KSID taikymo sritis. 3 skyriuje trumpai apibūdinama įvairi GAVP ir pateikiama informacijos apie jos taikymą apskritai ir mažųjų bei vidutinių įmonių (MVI) lygmeniu. Be to, pateikiami ir tie aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai ir pažangos kriterijai, kurie galėjo būti nustatyti konkrečiai GAVP. Kai kurie rodikliai ir kriterijai yra susiję su daugiau kaip viena GAVP, todėl jie pririnkus kartojami.

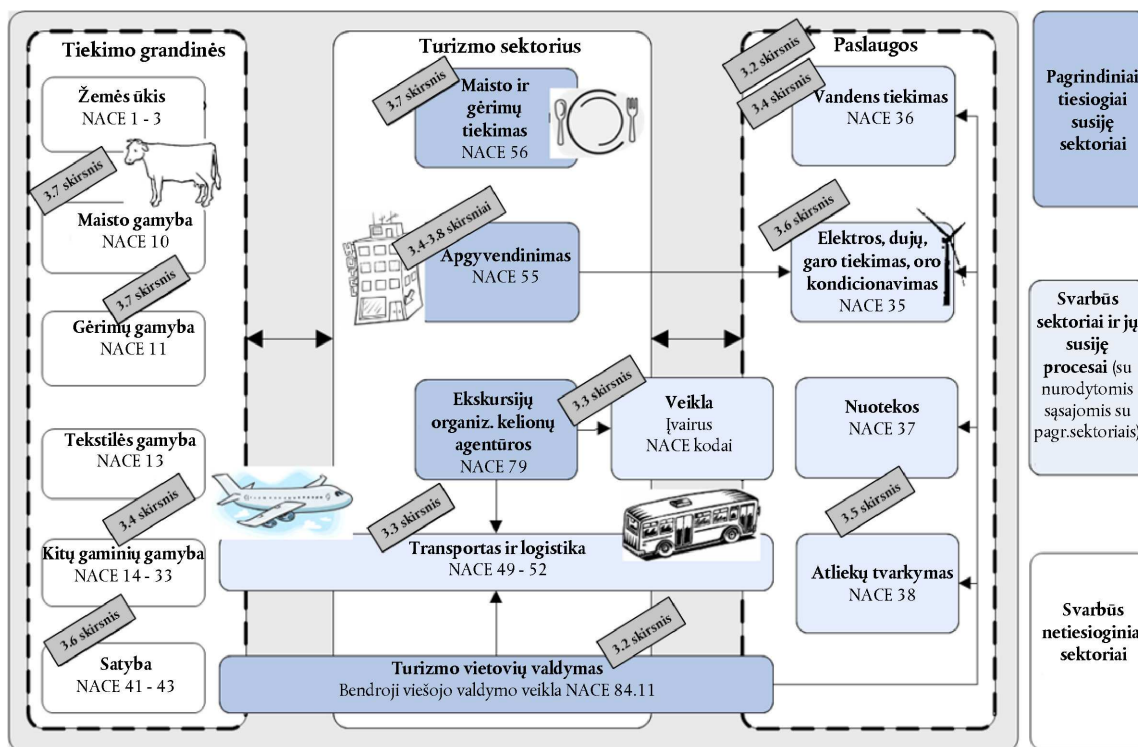
4 skyriuje pateikta išsami lentelė, kurioje pateikti atrinkti labiausiai susiję aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai, paaiškinimai ir pažangos kriterijai.

2. TAIKYMO SRITIS

Šiame dokumente nagrinėjama kai kuri veikla, nurodyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1893/2006/EB⁽¹⁾ (NACE 2 red.) I priedo I sekcijos 55 ir 56 skyriuose „Apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veikla“, N sekcijos 79 skyriuje „Kelionių agentūrų, ekskursijų organizatorių, išankstinio užsakymo paslaugų ir susijusių veikla“ ir O sekcijos 84.11 klasėje „Bendroji viešojo valdymo veikla“.

Šis KSID pirmiausia apima organizacijų, teikiančių apgyvendinimo, maitinimo ir gėrimų tiekimo paslaugas arba valdančių turizmo vietas ar siūlančių ir užsakančių kelionės ar apgyvendinimo paslaugas ar turistinę veiklą – kelionių agentūrų ir ekskursijų organizatorių (toliau dokumente – kelionių organizatorių) – GAVP⁽²⁾. Turistų apgyvendinimo ir stovyklaviečių paslaugas teikiančios bendrovės taip pat raginamos atsižvelgti į susijusias ES ekologinio ženklo⁽³⁾ nuostatas. Turizmo vietovių valdytojai taip pat gali remtis kitomis tvarų turizmo valdymą skatinančiomis ES iniciatyvomis, tokiais kaip Europos turizmo rodiklių sistema (angl. ETIS)⁽⁴⁾.

Kaip matyti iš toliau pateikiamos turizmo vertės grandinės diagramos, minėti subjektai yra susiję su įvairių kitų sektorių subjektais. Jei į turizmą žvelgsime kaip į produktą, veiklą, kurioje dalyvauja atostogaujantis turistai, taip pat sudaro svarbią turizmo vertės grandinės dalį ir gali būti svarbi aplinkosaugos požiūriu. Tačiau šiame KSID ji minima tik tiek, kiek ją gali įtakoti turizmo vietovių valdytojai ir kelionių organizatoriai.

Turizmo sektoriaus vertės grandinės apžvalga

⁽¹⁾ 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1893/2006, nustatantis statistinį ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių NACE 2 red. ir iš dalies keičiantis Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 3037/90 bei tam tikrus EB reglamentas dėl konkrečių statistikos sričių (OL L 393, 2006 12 30, p. 1).

⁽²⁾ Šis dokumentas nėra tiesiogiai skirtas kruizų sektoriui. Tačiau kai kurie iš aprašytos GAVP pavyzdžių gali tam tikru mastu būti taikomi ir kruizų sektoriuje.

⁽³⁾ <http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/products-groups-and-criteria.html>

⁽⁴⁾ ETIS – valdymo ir informavimo priemonių rinkinys, skirtas padėti turizmo vietovėse stebėti ir įvertinti jose vykdomos tvarios turizmo veiklos rezultatus, remiantis jose nustatytais uždaviniais. Daugiau informacijos pateikiama adresu http://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/offer/sustainable/indicators/index_en.htm

Toliau lentelėje pateikiami su turizmo paslaugomis susiję pagrindiniai aplinkosaugos aspektai ir nurodomas atitinkamas neigiamas poveikis aplinkai. Pasirinkti sektoriui svarbiausi aplinkosaugos aspektai. Vis dėlto konkrečių organizacijų valdytinus aplinkosaugos aspektus kiekvienu konkrečiu atveju reikėtų įvertinti atskirai.

Turizmo organizacijų (viešbučių, stovyklaviečių ir restoranų valdytojų bei kelionių organizatorių) veikla ir susiję aplinkosaugos aspektai bei neigiamas poveikis aplinkai

Paslauga / veikla	Pagrindiniai aplinkosaugos aspektai	Pagrindinis neigiamas poveikis aplinkai
Administracija	<ul style="list-style-type: none"> — Biuro valdymas — Klientų priėmimas 	<ul style="list-style-type: none"> — Energijos, vandens ir medžiagų (daugiausia popieriaus) naudojimas — Komunalinių atliekų (didelio kiekio popieriaus) ir pavojingų atliekų (pvz., dažomųjų miltelių, kasečių) susidarymas
Techninės paslaugos	<ul style="list-style-type: none"> — Karšto vandens gamyba ir patalpų šildymas / vėsinimas — Apšvietimas — Liftai — Baseinai — Žaliosios zonos — Kenkėjų ir graužikų kontrolė — Remontas ir techninė priežiūra 	<ul style="list-style-type: none"> — Energijos ir vandens vartojimas — Įvairių pavojingų produktų naudojimas — Kai kuriais atvejais CFC ir HCFC aušalų ⁽¹⁾ naudojimas — Į orą išmetami teršalai (oro teršalai, šiltnamio efektą sukeliančios dujos) — Galimai pavojingų įvairių rūšių atliekų, tokių kaip tuščia cheminių medžiagų tara, susidarymas — Nuotekų susidarymas
Restoranas / baras	<ul style="list-style-type: none"> — Pusryčiai, vakarienė, pietūs — Gėrimai ir užkandžiai 	<ul style="list-style-type: none"> — Neigiamas tiekimo grandinės poveikis (žr. Pirkimas) — Energijos, vandens ir žaliavų naudojimas — Komunalinių atliekų (ypač maisto ir pakuočių atliekų) susidarymas
Virtuvė	<ul style="list-style-type: none"> — Maisto saugojimas — Maisto ruošimas — Indų plovimas 	<ul style="list-style-type: none"> — Neigiamas tiekimo grandinės poveikis (žr. Pirkimas) — Didelio energijos ir vandens kiekio suvartojimas — Komunalinių atliekų (ypač maisto ir pakuočių atliekų) susidarymas — Augalinio aliejaus atliekų susidarymas — Kvapų susidarymas
Kambarių naudojimas	<ul style="list-style-type: none"> — Svečių apsistojimas — Svečiams naudoti skirti produktai — Namų ūkis 	<ul style="list-style-type: none"> — Energijos, vandens ir žaliavų naudojimas — Įvairiausių pavojingų produktų naudojimas — Pakuočių atliekų ir nedidelio komunalinių atliekų kiekio susidarymas — Nuotekų susidarymas
Skalbykla	<ul style="list-style-type: none"> — Svečių drabužių skalbimas ir lyginimas — Rankšluosčių, patalynės ir pan. skalbimas ir lyginimas 	<ul style="list-style-type: none"> — Didelio energijos ir vandens kiekio suvartojimas — Pavojingų produktų naudojimas — Nuotekų susidarymas

Paslauga / veikla	Pagrindiniai aplinkosaugos aspektai	Pagrindinis neigiamas poveikis aplinkai
Pirkimas	<ul style="list-style-type: none"> — Produktų ir tiekėjų pasirinkimas — Produktų laikymas 	<ul style="list-style-type: none"> — Neigiamas tiekimo grandinės poveikis (žemės užėmimas, ekosistemų niokojimas ar naikinimas, laukinių gyvūnų trikdymas, energijos ir vandens vartojimas, teršalų (oro teršalų ir šiltnamio efektą sukeliančių dujų) išmetimas į orą, teršalų išleidimas į vandenį, atliekų susidarymas) — Pakuočių atliekų susidarymas — Pavojingų medžiagų nutekėjimas
Veikla	<ul style="list-style-type: none"> — Veikla viduje — Veikla lauke 	<ul style="list-style-type: none"> — Energijos, vandens ir žaliavų naudojimas — Vietos masto poveikis ekosistemoms — Triukšmas — Komunalinių atliekų susidarymas — Neigiamas infrastruktūros poveikis (žr. Statiniai ir statyba)
Transportas	<ul style="list-style-type: none"> — Svečių vežimas — Darbuotojų vežimas — Tiekėjų vykdomas vežimas 	<ul style="list-style-type: none"> — Energijos (degalų) vartojimas — Teršalų išmetimas į orą — Neigiamas infrastruktūros poveikis (žr. Statiniai ir statyba)
Papildomos paslaugos	<ul style="list-style-type: none"> — Medicinos paslaugos, prekybos centrai, suvenyrų parduotuvės, vandens procedūrų ir sveikatingumo paslaugos, kirpyklos ir pan. 	<ul style="list-style-type: none"> — Energijos, vandens ir žaliavų naudojimas — Komunalinių atliekų ir tam tikrų konkrečių rūšių pavojingų atliekų (pvz., sanitarinių įrenginių nuotekų) susidarymas
Statiniai ir statyba	<ul style="list-style-type: none"> — Naujų zonų ar paslaugų vietų statyba — Esamų zonų ar paslaugų vietų remontas 	<ul style="list-style-type: none"> — Žemės užėmimas — Ekosistemų niokojimas ar naikinimas — Laukinių gyvūnų trikdymas — Energijos ir vandens vartojimas — Didelio žaliavų ir pavojingų produktų kiekio sunaudojimas — Didelio statybinių atliekų kiekio susidarymas — Pavojingųjų atliekų susidarymas

(¹) CFC – chlorfluorangliavandenilis, o HCFC – hidrochlorfluorangliavandenilis.

Šiame KSID pateikiama GAVP skirstoma į šias grupes:

- GAVP, skirta turizmo sektoriaus kompleksiniams klausimams spręsti,
- GAVP, skirta turizmo vietovių valdymui gerinti (¹),
- GAVP, skirta kelionių organizatorių ir kelionių agentūrų veiklai gerinti,
- GAVP, skirta vandens vartojimui apgyvendinimo įstaigose mažinti,

(¹) Turizmo vietovių valdymas – visų susijusių viešųjų ir privačiųjų subjektų veiklos koordinavimas, kurį (kartais privatiesiems subjektams padedant) paprastai atlieka viešoji įstaiga ir kurio tikslas – remti turizmo plėtrą turizmo vietovėje priimant strateginius sprendimus, įgyvendinant politikos priemones, saugant kultūrinį ir gamtinį paveldą bei lankytinus objektus ir apie juos informuojant, koordinuojant renginius / šventes, kaupiant pajamas su turizmu susijusiems projektams, sudarant sąlygas įmonėms bendradarbiauti, užtikrinant galimybę naudotis infrastruktūra ir paslaugomis ir t. t.

- GAVP, skirta atliekų susidarymui apgyvendinimo įstaigose mažinti,
- GAVP, skirta energijos vartojimui apgyvendinimo įstaigose mažinti,
- GAVP, skirta restoranų ir viešbučių virtuvėms tobulinti,
- GAVP, skirta stovyklavietėms tobulinti.

GAVP taikoma svarbiausiems sektoriaus aplinkosauginiams aspektams.

3. TURIZMO SEKTORIAUS GERIAUSIA APLINKOSAUGOS VADYBOS PRAKTIKA, SEKTORIAUS APLINKOSAUGINIO VEIKSMINGUMO RODIKLIAI IR PAŽANGOS KRITERIJAI

3.1. Kompleksiniai klausimai

3.1.1. Aplinkosaugos vadybos sistemos įgyvendinimas

GAVP yra įvertinti svarbiausius su organizacija susijusius tiesioginius ir netiesioginius aplinkosaugos aspektus, juos palyginti su susijusiais pažangos kriterijais ir taikyti susijusius veiksmingumo rodiklius.

Taikymas

Ši GAVP gali būti taikoma visiems turizmo sektoriaus subjektams, įskaitant turizmo vietovių valdytojus, kelionių organizatorius, apgyvendinimo paslaugų teikėjus, maisto ir gėrimų tiekėjus, vežėjus ir veiklos organizatorius. Be to, ši GAVP gali būti visapusiškai taikoma mažosioms įmonėms ⁽¹⁾.

Susiję aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai ir pažangos kriterijai

Aplinkosauginio veiksmingumo rodiklis	Pažangos kriterijai
i1) Aplinkosaugos vadybos sistemos įgyvendinimas (taip / ne)	<p>b1) Naudojami tinkami rodikliai, siekiant nuolat stebėti visus susijusius aplinkosauginio veiksmingumo aspektus, įskaitant sunkiau įvertinamus ir netiesioginius aspektus, kaip antai poveikį biologiškai įvairovei.</p> <p>b2) Visi darbuotojai informuojami apie aplinkosaugos tikslus ir jiems rengiami mokymai apie susijusią aplinkosaugos vadybos veiklą.</p> <p>b3) Atitinkamais atvejais įgyvendinama geriausia aplinkosaugos vadybos praktika.</p>

3.1.2. Tiekimo grandinės valdymas

GAVP yra išsamiai patikrinti organizacijos naudojamų produktų ir paslaugų tiekimo grandines, kad vertinant visą vertės grandinę būtų nustatyti svarbiausi tiekimo grandinės aplinkosaugos aspektai ir susiję valdymo taškai (pvz., produktų atranka ir vengimas, žalioji pirkimas, tiekėjų pasirinkimo kriterijai), kuriais remiantis visoje vertės grandinėje būtų sumažintas poveikis aplinkai.

⁽¹⁾ Mažoji įmonė apibrėžiama kaip įmonė, kurioje dirba mažiau nei 50 asmenų ir kurios metinė apyvarta ir (arba) metinė balanso suma neviršija 10 mln. EUR (Komisijos rekomendacija 2003/361/EB).

Taikymas

Ši GAVP gali būti taikoma visiems turizmo sektoriaus subjektams, įskaitant turizmo vietovių valdytojus, kelionių organizatorius, apgyvendinimo paslaugų teikėjus, maisto ir gėrimų tiekėjus, vežėjus ir veiklos organizatorius. Be to, ši GAVP gali būti visapusiškai taikoma **mažosioms įmonėms**.

Susiję aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai ir pažangos kriterijai

Aplinkosauginio veiksmingumo rodiklis	Pažangos kriterijai
i2) Produktų ir paslaugų, atitinkančių konkrečius aplinkosaugos kriterijus, procentinė dalis (proc.)	<p>b4) Siekdama nustatyti visų pagrindinių tiekimo grandinių tobulinimo galimybes, kurias pasirinkus būtų atsižvelgta į svarbiausius aplinkosaugos aspektus, organizacija taikė gyvavimo ciklo principą.</p> <p>b5) Ne mažiau kaip 97 proc. apgyvendinimo įstaigose ir restoranuose naudojamų cheminių medžiagų (skaičiuojant pagal veikliosios medžiagos svorį arba išgytą kiekį) yra sertifikuotos pagal ISO I tipo ekologinį ženklą ⁽¹⁾ (arba gali būti įrodyta, kad pasirinkta labiausiai aplinką tausojanti galimybė).</p> <p>b6) Ne mažiau kaip 97 proc. visos apgyvendinimo įstaigų ir restoranų išgytos medienos, popieriaus ir kartono sudaro perdirbta arba aplinkosauginiu požiūriu sertifikuota (ekologiniu ženklu paženklinta arba pagal programas FSC ar PEFC sertifikuota) mediena, popierius ir kartonas.</p>

⁽¹⁾ Tarptautinė standartizacijos organizacija parengė ir į ISO 14000 aplinkosaugos standartų seriją įtraukė aplinkosauginiam ženklinimui skirtą seriją (ISO 14020), apimančią trijų tipų ženklinimo sistemas. Todėl I tipo ekologinis ženklas yra trečiosios šalies pagal daugelį kriterijų sukurtas ženklas. ES lygmens pavyzdys – „ES ekologinis ženklas“, nacionalinio ar daugiašalio lygmens pavyzdžiai – „Blaue Engel“, „Austrian Ecolabel“ ir „Nordic Swan“.

3.2. Turizmo vietovių valdymas**3.2.1. Strateginiai turizmo vietovių plėtros planai**

GAVP yra nustatyti padalinį ar organizaciją, atsakingą už strateginę tvarią turizmo vietovės plėtrą ir koordinuojantį (-čią) susijusių skyrių ir suinteresuotųjų subjektų veiklą, kad būtų įgyvendinti konkretūs turizmo vietovės plėtros plane nustatyti veiksmai.

Taikymas

Ši GAVP gali būti taikoma visose turizmo vietovėse ir ją gali taikyti viešųjų struktūrų, atsakingų už turizmo vietovių valdymą, padaliniai arba viešosios ir (arba) privačiosios turizmo vietovių valdymo organizacijos. Be to, ši GAVP gali būti taikoma mažoms viešojo administravimo įstaigoms ir **mažosioms įmonėms**, dalyvaujančioms turizmo vietovių valdymo veikloje.

Susiję aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai ir pažangos kriterijai

Aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai	Pažangos kriterijai
i3) Tvaraus turizmo vietovės plano įgyvendinimas (taip / ne)	b7) Įgyvendinamas turizmo vietovės planas, i) kuris apima visą turizmo vietovės teritoriją; ii) kuriame numatytas visų susijusių viešųjų ir privačiųjų subjektų veiklos koordinavimas; iii) kuriuo siekiama spręsti pagrindinius turizmo vietovės aplinkosauginius klausimus.

3.2.2. Biologinės įvairovės išsaugojimas ir valdymas

GAVP yra stebėti turizmo vietovės biologinės įvairovės būklę ir įgyvendinti biologinės įvairovės išsaugojimo ir valdymo planą, pagal kurį nustatius, pavyzdžiui, plėtros ribojimo ir kompensavimo priemonės būtų saugoma ir didinama visa turizmo vietovės biologinė įvairovė.

Taikymas

Ši GAVP gali būti taikoma visose turizmo vietovėse. Didelės gamtinės vertės turizmo vietovėse biologinė įvairovė turėtų būti išsaugoma, o mažos gamtinės vertės vietovėse turėtų būti imami priemonių jai padidinti. Be to, ši GAVP gali būti taikoma mažosioms įmonėms, dalyvaujančioms turizmo vietovių valdymo veikloje.

Susiję aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai ir pažangos kriterijus

Aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai	Pažangos kriterijus
i4) Biologinės įvairovės valdymo plano įgyvendinimas (taip / ne)	b8) Kuo labiau sumažinti dėl turizmo plėtros kintančios biologinės įvairovės dalį arba atstatyti biologinės įvairovės pusiausvyrą, kad didelės gamtinės vertės turizmo vietovėse biologinė įvairovė būtų išsaugota arba didinama, o nualintose teritorijose – didinama.
i5) Rūšių gausa turizmo vietovės teritorijoje	
i6) Saugoma teritorija (hektarais arba visos turizmo vietovės teritorijos procentine dalimi)	

3.2.3. Galimybės naudotis infrastruktūra ir paslaugomis užtikrinimas

GAVP yra užtikrinti, kad intensyvaus turizmo sezono metu turizmo vietovėje būtų teikiama pakankamai su aplinka susijusių paslaugų, visų pirma vandens tiekimo, nuotekų valymo, atliekų tvarkymo (ypač perdirbimo) ir viešojo transporto / eismo valdymo, reikalingų didžiausiai paklausai tvariai patenkinti.

Taikymas

Ši GAVP gali būti taikoma visose turizmo vietovėse. Ji apskritai susijusi su tinkamu valdymu, kurį atlieka viešojo administravimo įstaigos, bet pirmiausia yra svarbi vietovėse, kuriose susidaro didelė papildomų sezoninių turizmo paslaugų paklausa. Be to, ši GAVP gali būti taikoma mažoms vietos viešojo administravimo įstaigoms ir mažosioms įmonėms, dalyvaujančioms turizmo vietovių valdymo veikloje arba teikiančioms turizmo vietovėje reikalingas su aplinka susijusias paslaugas.

Susiję aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai ir pažangos kriterijai

Aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai	Pažangos kriterijai
i7) Vieno asmens per dieną suvartojamas vandens kiekis (litrais per dieną)	b9) Paslaugos, įskaitant viešojo transporto, vandens tiekimo, nuotekų valymo ir atliekų perdirbimo paslaugas, yra skirtos didžiausiai paklausai turizmo vietovėje patenkinti ir turizmo tvarumui užtikrinti.
i8) Nuotekų, atiduotų antriniam arba tretiniam valymui, procentinė dalis (proc.)	
i9) Kietųjų komunalinių atliekų, atiduotų perdirbti arba anaerobiškai skaidyti, procentinė dalis (proc.)	b10) Ne mažiau kaip 95 proc. turizmo vietovėje susidarančių nuotekų taikomas (įskaitant intensyviausio turizmo sezonu) antrinis apdorojimas, o jei nuotekos išleidžiamos į pažeidžiamus priimančiuosius vandenį – tretinis apdorojimas.
i10) Išvykų, per kurias turizmo vietovėje turistai naudojami viešuoju transportu, ėjo pėsčiomis ir važiavo dviračiais, procentinė dalis (proc.)	b11) Ne mažiau kaip 95 proc. kietųjų komunalinių atliekų nepatenka į sąvartynus ir atiduodamos perdirbti arba anaerobiškai suskaidyti.
i11) Galutinių energijos reikmių, kurios patenkiamos iš atsinaujinančiųjų išteklių vietoje pagaminta energija, procentinė dalis (proc.)	b12) Vieno turistą per dieną vidutiniškai suvartojamas vandens kiekis sudaro ne daugiau kaip 200 l.
	b13) Miestų vietovėse turistų išvykos viešuoju transportu, pėsčiomis ir dviračiais sudaro ne mažiau kaip 80 proc. kelionių.

3.3. Kelionių organizatorių ir kelionių agentūrų veikla**3.3.1. Vežimo veiklos poveikio aplinkai mažinimas ir švelninimas**

GAVP yra peržiūrėti siūlomų kelionės paslaugų paketų pasirinkimą, kad būtų išvengta nebūtinų skrydžių (pvz., skrydžių, kuriuos galima veiksmingai pakeisti kelionėmis sausumos arba vandenų transportu), būtų pasirinkti energiją labai efektyviai vartojantys transporto paslaugų teikėjai (oro transporto bendrovės, paslaugų autobusais / tolimojo susisiekimo autobusais, keltais, laivais ir valtimis teikėjai) ir, naudojant sertifikuotas kompensacines sistemas, būtų subalansuotas visas transporto priemonių išmetamų ŠESD kiekis. Įmonių, kurios pačios vykdo vežimo veiklą, GAVP yra nuosavyse arba parūpintuose naudoti transporto parkuose taikyti energijos vartojimo efektyvumo priemones, įskaitant efektyviausius

ir mažataršių transporto priemonių žaliąjį viešąjį pirkimą, orlaivių ir autobusų / tolimojo susisiekimo autobusų modifikavimą juose įmontuojant energiją padedančias taupyti detales, kaip antai sparnų kraštus, ir optimizuoti veiklą (pvz., kuo labiau padidinti apkrovos koeficientus).

Taikymas

Kelionės paslaugų paketų pasirinkimo peržiūros ir kelionių oro transportu mažinimo praktika gali būti taikoma visiems kelionių organizatoriams ir kelionių agentūroms, įskaitant mažąsias įmones.

Transporto energijos vartojimo efektyvumo didinimo ir į orą išmetamų teršalų mažinimo priemonės nuosavus transporto parkus prižiūrintiems kelionių organizatoriams taikomos tiesiogiai, o transporto paslaugų sutartis sudarantiems kelionių organizatoriams jos taikomos pagal atrankos ir sutarties kriterijus. Be to, ši GAVP gali būti taikoma mažosioms įmonėms, tačiau su tam tikrais apribojimais, nes jų poveikis orlaiviams paprastai yra labai mažas, bet joms gali nuosavybės teise priklausyti sausumos ir (arba) vandenių transporto priemonės ir (arba) jos gali jas kontroliuoti.

Susiję aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai ir pažangos kriterijai

Aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai	Pažangos kriterijai
i12) Nebūtinų skrydžių vengimas (taip / ne)	b14) Kelionių organizatoriai nesiūlo skrydžių į: i) turizmo vietas, esančias arčiau nei už 700 km, ii) turizmo vietas, esančias ne toliau kaip už 2 000 km, jei jose apsistojama trumpiau nei aštuonias dienas, arba iii) turizmo vietas, esančias toliau kaip už 2 000 km, jei jose apsistojama trumpiau nei keturiolika dienų. b15) Kelionių organizatorių naudojamų orlaivių laivyno vidutinės savitosios degalų sąnaudos sudaro ne daugiau kaip 2,7 l šimtui keleivio nukristų kilometrų. b16) Autobusų arba tolimojo susisiekimo autobusų parko vidutinės degalų sąnaudos sudaro ne daugiau kaip 0,75 l šimtui keleivio nuvažiuotų kilometrų ir bent 90 proc. autobusų parko atitinka EURO V standartus arba jiems naudojamos alternatyvios degalų sistemos. b17) Su visais parduodamais kelionės paslaugų paketais susijusio transporto išmetamų ŠESD kiekis automatiškai kompensuojamas tiesiogiai investuojant į išmetamų ŠESD mažinimo projektus arba įsigyjant sertifikuotųjų anglies dioksido kreditų.
i13) Savitasis transporto išmetamų ŠESD kiekis (kg CO ₂ vienam keleivio nuvažiuotam kilometrui)	
i14) Transporto išmetamų ŠESD kiekio, kompensuojamo sertifikuotaisiais anglies dioksido kreditais, procentinė dalis (proc.)	

3.3.2. Apyvadinimo paslaugų teikėjų skatinimas gerinti savo aplinkosauginį veiksmingumą

GAVP yra reikalauti arba skatinti, kad apyvadinimo paslaugų teikėjai įgytų aplinkosauginius sertifikatus, arba reikalauti, kad būtų laikomasi konkrečių aplinkosaugos kriterijų arba būtų teikiamos aplinkosauginio veiksmingumo ataskaitos, kurios galėtų būti naudojamos lyginamajai analizei atlikti.

Taikymas

Šią GAVP gali taikyti visi kelionių organizatoriai. Mažesniems kelionių organizatoriams galėtų būti lengviau pasirinkti tiekėjus remiantis trečiųjų šalių išduotais aplinkosauginiais sertifikatais, o didesniems kelionių organizatoriams taikyti savus kriterijus ir (arba) lyginamąją analizę. Ši GAVP su tam tikrais apribojimais gali būti taikoma mažosiose įmonėse, nes joms gali būti sunku nustatyti tiekėjams taikomus kriterijus, tačiau rinkdamosi tiekėjus jos gali pasinaudoti esamomis aplinkosauginio sertifikavimo sistemomis (pirmenybė turėtų būti teikiama trečiųjų šalių patikrintoms sertifikavimo sistemoms, pavyzdžiui, ES ekologiniam ženklui).

Susiję aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai ir pažangos kriterijai

Aplinkosauginio veiksmingumo rodiklis	Pažangos kriterijus
i15) Apyvadinimo paslaugų teikėjų, atitinkančių konkrečius aplinkosaugos kriterijus, procentinė dalis (procentais pagal nakvynių skaičių arba parduotų paslaugų vertę)	b18) Remiantis parduotų paslaugų verte arba nakvynių skaičiumi, ne mažiau kaip 90 proc. apyvadinimo paslaugų teikėjų laikosi įvairių aplinkosaugos reikalavimų (pageidautina, kad jie būtų pripažinti trečiųjų šalių išduotais sertifikatais).

3.3.3. Skatinimas gerinti turizmo vietovių aplinkosauginį veiksmingumą

GAVP yra skatinti gerinti turizmo vietovių aplinkosauginį veiksmingumą skatinant didesnę paslaugas teikiančių vietos organizacijų ir turizmo vietovių valdymo organizacijų bei valdžios institucijų aplinkosauginį veiksmingumą ir tiesiogiai įgyvendinant gerinimo programas, tokias kaip buveinių atkūrimo svarbiausiose turizmo vietovėse.

Taikymas

Ši GAVP gali būti tiesiogiai taikoma didesniems kelionių organizatoriams. Mažųjų įmonių veikla gali būti koordinuojama grupėse ar konsorciimuose arba pagal viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės sutartis, sudarytas su vietos ir (arba) regionų valdžios institucijomis.

Susiję aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai ir pažangos kriterijai

Aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai	Pažangos kriterijai
i16) Turizmo vietovėje teikiamų paslaugų, kurių aplinkosauginis veiksmingumas yra gerinamas, procentinė dalis (proc.)	b19) Kelionių organizatorius skatina gerinti turizmo vietovių aplinkosauginį veiksmingumą: i) gerindamas tiekimo grandinės veiksmingumą, ii) darydamas įtaką turimo vietovių valdymui, iii) tiesiogiai įgyvendindamas gerinimo programas.
i17) Dalyvavimas turizmo vietovėje įgyvendinamuose aplinkosauginio veiksmingumo gerinimo projektuose (taip / ne)	

3.3.4. Tinkamų turizmo paslaugų paketų rengimas bei reklamavimas ir tvaresnio turistų elgesio skatinimas

GAVP yra rengti ir reklamuoti turizmo paslaugų paketus, į kuriuos nebūtų įtrauktos aplinkai žalingiausios galimybės ir būtų įtrauktos aplinkos požiūriu geriausios transporto, apgyvendinimo paslaugų ir veiklos galimybės. Be to, kelionių organizatoriai ir kelionių agentūros turėtų teikti klientams informaciją apie turizmo paslaugų paketų poveikį aplinkai ir tikslingai skleisti teigiamą ir įpareigojančią informaciją apie galimybę klientams tvariai ir atsakingai rinktis atostogų vietą bei vykti atostogauti, kad būtų kuo labiau sumažintas jų poveikis aplinkai.

Taikymas

Šios GAVP priemonės gali įgyvendinti visi ekskursijų organizatoriai, įskaitant mažąsias įmones.

Susiję aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai ir pažangos kriterijai

Aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai	Pažangos kriterijai
i18) Parduotų pavyzdinių tvarių kelionių (pvz., paženklintų ekologiniu ženklu) procentinė dalis (proc. pagal vertę)	<p>b20) Kelionių organizatorius pagrindinėje reklaminėje medžiagoje reklamuoja tvarių turizmo paslaugų paketus.</p> <p>b21) Pavyzdinių tvarių turizmo paslaugų paketai (pvz., paženklinti Austrijos kelionės paslaugų paketams skirtu ekologiniu ženklu) sudaro ne mažiau kaip 10 proc. parduodamų paslaugų.</p> <p>b22) Kelionių organizatorius taiko veiksmingus rinkodaros ir komunikacijos metodus, siekdamas paskatinti rinktis tvaresnius turizmo paslaugų paketus.</p> <p>b23) Kelionių organizatorius, siekdamas skatinti tvary elgesį turizmo vietovėje, visiems savo klientams teikia su konkrečia turizmo vietoje susijusią sąmoningumą ugdančią informaciją.</p>

3.3.5. Efektyvi mažmeninė ir aptarnavimo veikla

GAVP yra sumažinti išteklių, visų pirma popieriaus ir rašalo, naudojimą reklamos ir aptarnavimo veikloje, rinktis aplinkosauginiu požiūriu sertifikuotas medžiagas ir paslaugas (pvz., spausdinimo paslaugas) ir užtikrinti efektyvų energijos ⁽¹⁾ ir vandens vartojimą vykdant visų rūšių aptarnavimo ir mažmeninę veiklą.

Taikymas

Ši GAVP gali būti taikoma visiems kelionių organizatoriams.

Susiję aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai ir pažangos kriterijai

Aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai	Pažangos kriterijai
i19) Vienam klientui sunaudojamas popieriaus kiekis (gramais klientui)	b24) Popierinė biuro ir reklaminė medžiaga: i) naudojama kuo mažiau, ii) visada spausdinama ant perdirbto ar aplinkosauginiu požiūriu sertifikuoto (pvz., ekologiniu ženklu paženklinto arba sertifikuoto pagal programas FSC ar PEFC) popieriaus, iii) spausdinama naudojantis aplinkosauginiu požiūriu sertifikuotomis (pvz., pagal EMAS, ISO 14001) spausdinimo paslaugomis. b25) Įgyvendinami energijos ir ŠESD išmetimo valdymo planai ir teikiamos ataskaitos apie vykdant mažmeninę ir aptarnavimo veiklą suvartojamą energijos kiekį ir išmetamų ŠESD kiekį, apskaičiuotą vienam mažmeninei ir aptarnavimo veiklai skiriamo ploto m ² per metus ir vienam klientui. b26) Vienas darbuotojas per metus suvartoja ne daugiau kaip 2,0 m ³ vandens.
i20) Popieriaus ir spausdinimo paslaugų aplinkosauginis sertifikavimas (taip / ne)	
i21) Vykdant aptarnavimo ir mažmeninę veiklą išmetamas savitasis CO ₂ kiekis (kg CO ₂ vienam klientui arba kg CO ₂ vienam m ² per metus)	
i22) Biurų pastatuose vieno darbuotojo per metus suvartojamas vandens kiekis (litrais darbuotojui per metus)	

3.4. Apgyvandinimo įstaigose suvartojamo vandens kiekio mažinimas

3.4.1. Vandens sistemos stebėseną, priežiūrą ir optimizavimas

GAVP yra atlikti vandens vartojimo auditą ir stebėti pagrindiniuose procesuose ir patalpose, kuriuose vartojamas vanduo, suvartojamo vandens kiekį (pvz., naudoti matavimo prietaisus), kad būtų galima nustatyti vartojimo efektyvumo gerinimo galimybes ir užtikrinti, kad periodiškai atliekant patikras (be kita ko, vykdant namų ūkio veiklą) būtų užtikrinta techninė visos įrangos priežiūra.

Taikymas

Ši GAVP gali būti taikoma visų rūšių ir dydžių apgyvandinimo įstaigose, įskaitant mažąsias įmones. Tačiau mažose įstaigose matavimo prietaisų gali būti nebūtina modernizuoti.

Susiję aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai ir pažangos kriterijai

Aplinkosauginio veiksmingumo rodiklis	Pažangos kriterijai
i23) Vandens suvartojimas per vieno asmens vieną nakvynę (litrais per nakvynę)	b27) Konkrečios vietos vandentvarkos plano įgyvendinimas, apimantis: i) matavimo prietaisų naudojimą visuose procesuose ir patalpose, kuriuose vartojamas vanduo, ir tų procesų bei patalpų lyginamąją analizę, ii) reguliarių nutekėjimo vietų vandens sistemoje ir prietaisų tikrinimą ir techninę priežiūrą. b28) Visas paslaugas teikiančiame viešbutyje bendras vieno asmens per vieną nakvynę suvartojamas vandens kiekis neviršija 140 l, o apgyvandinimo įstaigose, kuriose daugiausia įrengti bendri vonios kambariai (pvz., nakvynės namuose), bendras vieno asmens per vieną nakvynę suvartojamas vandens kiekis neviršija 100 l.

⁽¹⁾ Tai gali būti daroma pagal standartą ISO 50001 įgyvendinant energijos valdymo sistemą.

3.4.2. Efektyvūs vandentiekio įrengimai svečių patalpose

GAVP yra įmontuoti efektyvius vandentiekio įrengimus, įskaitant mažasraučius vandens čiaupus ir mažasraučius termostatinčius dušus, mažasraučius ir dvejojo nuleidimo tualetus ir pisuarus be vandens. Be to, gali būti sumontuoti prie esamų įrengimų pritaikyti aeratoriai.

Taikymas

Ši GAVP gali būti taikoma visų rūšių ir dydžių apgyvendinimo įstaigose, įskaitant mažąsias įmones. Jei neseniai buvo atlikti atnaujinimo darbai, vis dar gali būti taikomos tokios priemonės, kaip aeratorių pritaikymas prie esamų įrengimų.

Susijęs aplinkosauginio veiksmingumo rodiklis ir pažangos kriterijai

Aplinkosauginio veiksmingumo rodiklis	Pažangos kriterijai
i23) Vandens suvartojimas per vieno asmens vieną nakvynę (litrais per nakvynę)	b29) Vandens suvartojimas viešbučio kambario vonios kambaryje per vieno asmens vieną nakvynę neviršija 100 l, o energijos suvartojimas vandeniui pašildyti – 3,0 kWh.
i24) Energijos suvartojimas vandeniui pašildyti (kWh per nakvynę)	b30) Dušo vandens srauto greitis neviršija 7 l/min, vonios čiaupo – 6 l/min (naujų čiaupų – 4 l/min), naudojant efektyvų vandens nuleidimo mechanizmą per vieną kartą vidutiniškai suvartojama ne daugiau kaip 4,5 l vandens, yra įrengti pisuarai be vandens.
i25) Dušų, vonių čiaupų, pisuarų ir tualetų vandens srauto greitis (litrais per minutę arba litrais per nuleidimą)	

3.4.3. Efektyvi namų ūkio veikla

GAVP yra kuo labiau sumažinti poreikį naudotis skalbimo paslaugomis, išigyjant žaliojo viešojo pirkimo sąlygas (dydžio, audinio tankumo, spalvos ir medžiagos atžvilgiu) atitinkančią patalynę ir rankšluosčius ir prašant arba skatinant svečius pakartotinai naudoti patalynę ir rankšluosčius. Be to, geriausia praktika yra mokyti darbuotojus taikyti tokius valymo metodus, pagal kuriuos efektyviai naudojamas vanduo ir cheminės medžiagos, ir pirkti aplinkosauginiu požiūriu sertifikuotus miegamųjų ir vonios kambarių reikmenis.

Taikymas

Ši GAVP gali būti taikoma visų rūšių ir dydžių apgyvendinimo įstaigose, įskaitant mažąsias įmones. Praktika kuo labiau mažinti skalbinių kiekį pasirenkant patvaresnius tekstilės gaminius gali taikyti visi, tačiau praktika kuo labiau mažinti skalbinių kiekį skatinant svečius pakartotinai naudoti patalynę ir rankšluosčius apgyvendinimo įstaigose, kuriose didelė dalis svečių nakvoja vieną naktį, gali būti taikoma ribotai.

Susiję aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai ir pažangos kriterijai

Aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai	Pažangos kriterijai
i26) Per vieno asmens vieną nakvynę susidarantis skalbinių kiekis (kg per nakvynę)	b31) Bent 80 proc. patalynės yra pagaminta iš audinio, kurį sudaro medvilnės ir poliesterio mišinys ⁽¹⁾ , arba lininio audinio.
i27) Pakartotinai panaudotų rankšluosčių ir patalynės procentinė dalis (proc.)	b32) Bent 80 proc. patalynės tekstilės gaminių yra paženklinėti ISO I tipo ekologiniu ženklu (pvz., ES ekologiniu ženklu) arba yra ekologiški.
i28) Cheminių produktų sunaudojimas valymui ir indų plovimui per vieno asmens vieną nakvynę, išreikštas veikliųjų cheminių sudedamųjų dalių kiekiu (gramais per nakvynę)	b33) Cheminių produktų sunaudojimas valymui ir indų plovimui (išskyrus skalbinių ploviklius, specialius valiklius ir baseinų chemines medžiagas) per vieno asmens vieną nakvynę neviršija 10 gramų veikliųjų cheminių sudedamųjų dalių.
i29) ISO I tipo ekologiniu ženklu paženklintų cheminių medžiagų ir tekstilės gaminių procentinė dalis (proc.)	b34) Pakartotinai naudojant rankšluosčius ir patalynę skalbinių kiekį pavyko sumažinti bent 30 proc. b35) Bent 80 proc. (pagal veikliosios sudedamosios dalies svorį arba išgytą kiekį) turistų apgyvendinimo įstaigoje naudojamų universalių bei sanitarinės įrangos valiklių, muilo ir šampūno yra paženklinėti ISO I tipo ekologiniu ženklu (pvz., ES ekologiniu ženklu).

⁽¹⁾ Iš audinio, kurį sudaro medvilnės ir poliesterio mišinys, pagaminta patalynė yra patvaresnė ir ją skalbiant suvartojama mažiau energijos nei skalbiant iš gryno medvilnės audinio pagamintą patalynę.

3.4.4. Optimizuotos mažo masto skalbimo operacijos

GAVP yra įsigyti vandenį (ir atitinkamai energiją) efektyviausiai naudojančias skalbykles, energiją efektyviausiai naudojančias džiovikles (pvz., džiovikles su šiluminiais siurbliais) ir lygintuvus, pakartotinai panaudoti skalavimo vandenį ir zonose, kuriose labai trūksta vandens, plovimo vandenį, jį prieš tai perfiltravus mikrofiltravimo būdu. Be to, geriausia praktika yra atgauti šilumą iš nuotekų ir ventilacijos šalinamo oro.

Taikymas

Ši GAVP gali būti taikoma skalbimo operacijas vietoje atliekančiose visų rūšių ir dydžių apgyvendinimo įstaigose, įskaitant mažąsias įmones.

Susiję aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai ir pažangos kriterijai

Aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai	Pažangos kriterijai
i30) Vandens suvartojimas kilogramui skalbinių (litrais kilogramui)	b36) Visos naujos buitinės skalbyklės, naudojamos mažo masto skalbimo operacijoms, yra paženklintos ES energijos vartojimo efektyvumo ženklu A+++ , o naudojant komercines skalbykles vienam kilogramui skalbinių išskalbti vidutiniškai suvartojama ne daugiau kaip 7 l vandens.
i31) Energijos suvartojimas kilogramui skalbinių (kWh kilogramui)	
i32) Ekologiniu ženklu paženklintų skalbinių ploviklių procentinė dalis (proc.)	
	b37) Per vietoje atliekamą mažo masto skalbimo procesą bendras energijos suvartojimas vienam kilogramui tekstilės gaminių (pagal išdžiovintų ir baigtų tvarkyti išskalbtų produktų svorį) neviršija 2,0 kWh.
	b38) Bent 80 proc. (pagal veikliosios sudedamosios dalies svorį arba įsigytą kiekį) mažo masto skalbimo procese naudojamų skalbinių ploviklių yra paženklinti ISO I tipo ekologiniu ženklu (pvz., ES ekologiniu ženklu arba ženklais „Nordic Swan“ ar „Blauer Engel“).

3.4.5. Optimizuotos didelio masto arba užsakomosios skalbimo paslaugos

GAVP yra pasirinkti efektyvų skalbimo paslaugų teikėją, kuris būtų sertifikuotas jam suteikiant ISO I tipo ekologinį ženklą ar atitiktų tokių ženklų suteikimo kriterijus, arba užtikrinti, kad tokius kriterijus atitiktų vietoje atliekamos didelio masto skalbimo operacijos.

Taikymas

Ši GAVP gali būti taikoma didelėse apgyvendinimo įstaigose, kurios vietoje atlieka didelio masto skalbimo operacijas, ir ją gali taikyti komercinės skalbimo veiklos vykdytojai. Be to, ši GAVP gali būti taikoma kitoms visų dydžių apgyvendinimo įstaigoms, įskaitant mažąsias įmones, jeigu joms taikomi žaliajo viešojo skalbimo paslaugų pirkimo kriterijai.

Susiję aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai ir pažangos kriterijai

Aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai	Pažangos kriterijai
i33) Ekologiniu ženklu paženklintos skalbimo paslaugos (taip / ne)	b39) Visas užsakomąsias skalbimo paslaugas teikia paslaugų teikėjas, kuriam suteiktas ISO I tipo ekologinis ženklas (pvz., „Nordic Swan“), o visos vietoje atliekamos didelio masto skalbimo operacijos arba nesertifikuotų paslaugų teikėjų teikiamos užsakomosios skalbimo paslaugos atitinka susijusius kriterijus.
i30) Vandens suvartojimas kilogramui skalbinių (litrais kilogramui)	
i31) Energijos suvartojimas kilogramui skalbinių (kWh kilogramui)	
i32) Ekologiniu ženklu paženklintų skalbinių ploviklių procentinė dalis (proc.)	
	b40) Per visą didelio masto skalbimo operacijų ciklą bendras vandens suvartojimas kilogramui tekstilės gaminių, susidariusių teikiant apgyvendinimo paslaugas, neviršija 5 l, o kilogramui tekstilės gaminių, susidariusių teikiant maitinimo paslaugas, neviršija 9 l.

Aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai	Pažangos kriterijai
	<p>b41) Per procesą, kurio rezultatas– išdžiovinti ir baigti tvarkyti didelio masto skalbimo operacijų produktai, bendras energijos suvartojimas kilogramui tekstilės gaminių, susidariusių teikiant apgyvendinimo paslaugas, neviršija 0,90 kWh, o kilogramui tekstilės gaminių, susidariusių teikiant maitinimo paslaugas, neviršija 1,45 kWh.</p> <p>b42) Didelio masto skalbimo operacijoms tinkamomis dozėmis išskirtinai naudojami profesionaliajam naudojimui skirti skalbinių plovikliai, atitinkantys ISO I tipo ekologinio ženklo (pvz., ES ekologinio ženklo, ženklo „Nordic Swan“) suteikimo reikalavimus.</p>

3.4.6. Optimizuotas baseinų valdymas

GAVP yra nustatyti optimalų atbulinio plovimo dažnumą ir laiką, kad jis būtų atliekamas ne pagal nustatytą grafiką, o kritus slėgiui, ozonuoti arba ultravioletiniais spinduliais apdoroti vandenį, atidžiai kontroliuoti bei kuo labiau sumažinti naudojamas chloro dozes ir atgauti šilumą iš ventiliacijos šalinamo oro.

Taikymas

Ši GAVP gali būti taikoma apgyvendinimo įstaigose, įskaitant mažąsias įmones, kurių patalpose įrengti baseinai.

Susiję aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai ir pažangos kriterijai

Aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai	Pažangos kriterijai
<p>i34) Baseino aplinkosaugos vadybos plano įgyvendinimas (taip / ne)</p> <p>i35) Vandens ozoninimas arba apdorojimas ultravioletiniais spinduliais (taip / ne)</p>	<p>b43) Įgyvendinamas baseino ir vandens procedūrų zonų valdymo efektyvumo planas, kuris apima: i) baseino ir vandens procedūrų zonose suvartojamo konkretaus vandens, energijos ir cheminių medžiagų kiekio, apskaičiuoto vienam baseino zonos m² ir per vieno asmens vieną nakvynę, lyginamąją analizę; ii) chloro naudojimo mažinimą, nustatant optimalias jo dozes ir naudojant papildomus dezinfekavimo metodus, tokius kaip ozoninimas ir apdorojimas ultravioletiniais spinduliais.</p>

3.4.7. Lietaus vandens ir buitinių nuotekų recirkuliacija

GAVP yra įrengti buitinių nuotekų surinkimo sistema, kuri padėtų surinkti buitines nuotekas ir jas išvalius panaudoti vidaus procesams (pvz., kaip nuleidžiamą tualetu vandenį) ar išorės procesams (pvz., laistymui), arba lietaus vandens surinkimo sistema, kuri padėtų panaudoti lietaus vandenį vidaus procesams.

Taikymas

Ši GAVP gali būti taikoma visose apgyvendinimo įstaigose. Vandens recirkuliacijos sistemos gali būti įrengiamos statant arba kapitališkai renovuojant pastatus. Dėl didelių investicinių išlaidų ši GAVP mažosioms įmonėms gali būti taikoma ribotai.

Susijęs aplinkosauginio veiksmingumo rodiklis ir pažangos kriterijai

Aplinkosauginio veiksmingumo rodiklis	Pažangos kriterijai
<p>i36) Buitinių nuotekų arba lietaus vandens recirkuliacijos sistemų įdiegimas (taip / ne)</p>	<p>b44) Lietaus vandens recirkuliacijos sistemos, kuria tiekiamas vanduo vidaus poreikiams patenkinti, ir (arba) buitinių nuotekų recirkuliacijos sistemos, kuria tiekiamas vanduo vidaus arba išorės poreikiams patenkinti, įdiegimas.</p>

3.5. Atliekų ir nuotekų tvarkymas apgyvendinimo įstaigose

3.5.1. Atliekų prevencija

GAVP yra vengti atliekų susidarymo rengiant žaliąjį viešąjį produktų pirkimą, kuriame būtų atsižvelgiama į produkto gyvavimo ciklo poveikį (pvz., vengiama vienkartinio naudojimo produktų (maisto, muilo, šampūno) ir perkamos koncentruotos ir nesusapakuotos valymo medžiagos) ir rūpestingai valdomos viešojo pirkimo apimtys.

Taikymas

Ši GAVP gali būti taikoma visų rūšių ir dydžių apgyvendinimo įstaigose, įskaitant mažąsias įmones.

Susiję aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai ir pažangos kriterijai

Aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai	Pažangos kriterijai
i37) Per vieno asmens vieną nakvynę susidarantis atliekų kiekis (kg per nakvynę)	b45) Bendras per vieno asmens vieną nakvynę susidarantis atliekų (išrūšiuotų ir neišrūšiuotų) kiekis neviršija 0,6 kg.

3.5.2. Atliekų rūšiavimas ir atidavimas perdirbti

GAVP yra įstaigoje įrengti atskirus atliekų surinkimo įrenginius, užtikrinti, kad būtų nustatyta aiški atliekų atskyrimo procedūra ir atitinkamai sudaryti bent stiklo, popieriaus bei kartono, plastiko, metalo ir organinių atliekų perdirbimo paslaugų sutartis.

Taikymas

Ši GAVP gali būti taikoma visų rūšių ir dydžių apgyvendinimo įstaigose, įskaitant mažąsias įmones.

Susiję aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai ir pažangos kriterijai

Aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai	Pažangos kriterijai
i38) Pakartotinai naudoti ar perdirbti atiduotų atliekų procentinė dalis (proc.)	b46) Bent 84 proc. (pagal svorį) atliekų atiduodama perdirbti.
i39) Per vieno asmens vieną nakvynę susidarantis neišrūšiuotų atliekų kiekis (kg per nakvynę)	b47) Šalinti atiduodamų neišrūšiuotų atliekų kiekis neviršija 0,16 kg per vieno asmens vieną nakvynę.

3.5.3. Nuotekų valymas

GAVP yra vietoje įrengti nuotekų valymo sistemą, kurią naudojant būtų atliekamas bent antrinis, o geriau – tretinis nuotekų valymas ir kuri apimtų bent pirminio valymo etapą, per kurį būtų atskirtos kietosios medžiagos ir nusėstų kietosios dalelės, ir vėlesnį efektyvaus biologinio valymo etapą (pvz., naudojant sekos biologinį reaktorių, angl. *sequencing batch reactor*), per kurį iš galutinių išvalytų nuotekų būtų pašalinta didelė ChDS, BDS, azoto ir fosforo dalis. Dumbblas valomas ir šalinamas aplinkosaugos požiūriu priimtiniu būdu.

Taikymas

Ši GAVP gali būti taikoma prie kanalizacijos tinklo neprijungtose visų rūšių ir dydžių apgyvendinimo įstaigose, įskaitant mažąsias įmones.

Susijęs aplinkosauginio veiksmingumo rodiklis ir pažangos kriterijus

Aplinkosauginio veiksmingumo rodiklis	Pažangos kriterijus
i40) Vietos nuotekų valymo įrenginių efektyvumas šalinant teršalus (pvz., BDS, ChDS proc.)	b48) Jei nuotekų neįmanoma atiduoti valyti centralizuotai, vietoje atliekamas nuotekų valymas apima pirminio valymo etapą (per kurį naudojami sietai / smėliagaudės, vyksta nuotekų charakteristikų išlyginimas ir kietųjų medžiagų nusodinimas), po jo sekanti biologinio valymo etapas (per kurį pašalinama daugiau kaip 95 proc. BDS, ir užtikrinama didesnė kaip 90 proc. nitrifikacija) ir (ne vietoje atliekama) anaerobinį perteklinio dumblo skaidymą.
i41) Koncentracija galutinėse išvalytose nuotekose (pvz., BDS, ChDS, bendrojo azoto kiekio, fosforo mg/l)	

3.6. Apyvėdinimo įstaigose suvartojamos energijos kiekio mažinimas

3.6.1. Energijos vartojimo stebėsenos ir valdymo sistemos

GAVP yra atlikti energijos vartojimo auditą ir stebėti pagrindiniuose procesuose ir patalpose, kuriuose vartojama energija, suvartojamos energijos kiekį (pvz., naudoti matavimo prietaisus), kad būtų galima nustatyti vartojimo efektyvumo gerinimo galimybes ir užtikrinti, kad periodiškai atliekant patikras būtų užtikrinta techninė visos įrangos priežiūra ⁽¹⁾.

Taikymas

Ši GAVP gali būti taikoma visų rūšių ir dydžių apyvėdinimo įstaigose, įskaitant mažąsias įmones. Plataus matavimo prietaisų naudojimo ir pastatų valdymo sistemos mažoms įstaigoms netaikomos.

Susiję aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai ir pažangos kriterijai

Aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai	Pažangos kriterijai
i4) Konkrečiai vietai skirto energijos valdymo plano įgyvendinimas (taip / ne)	b49) Konkrečiai vietai skirto energijos valdymo plano įgyvendinimas, apimantis: i) matavimo prietaisų naudojimą visuose pagrindiniuose procesuose, kuriuose vartojama energija, ir tų procesų lyginamąją analizę, ii) pirminės energijos sąnaudų ir su energijos vartojimu susijusio išmetamo CO ₂ kiekio skaičiavimas ir ataskaitų apie juos teikimas.
i43) Savitosios energijos sąnaudos (kWh vienam m ² per metus)	
	b50) Galutinis energijos suvartojimas esamų pastatų patalpoms šildyti, vėdinti ir orui kondicionuoti (ŠV ir OK) ir vandeniui pašildyti neviršija 75 kWh arba bendras metinis galutinis energijos suvartojimas vienam m ² šildyti ir vėsinti neviršija 180 kWh.

3.6.2. Pagerintas pastatų apvalkalas

Naujuose pastatuose GAVP yra užtikrinti jų atitiktį aukščiausiems pasiekiamiems energijos įvertinimo rodikliams, tokiems kaip standartų „Passive House“ ir „Minergie P“ ⁽²⁾. Esamuose pastatuose GAVP yra jų modernizavimas siekiant sumažinti energijos suvartojimo šildymui ir vėsinimui poreikius ⁽³⁾.

Taikymas

Ši GAVP gali būti taikoma statomose arba iš esmės renovuojamose visų rūšių apyvėdinimo įstaigose ir ją gali taikyti pastatų besirenkančios organizacijos, kurios nuomoja tokių įstaigų patalpas. Jei reikia modernizuoti esamą pastatą, mažosios įmonės gali turėti mažai galimybių įgyvendinti šią GAVP, nes tai susiję su didelėmis investicinėmis sąnaudomis.

⁽¹⁾ Tai gali būti daroma pagal standartą ISO 50001 įgyvendinant energijos valdymo sistemą.

⁽²⁾ Standartai „Passive House“ ir „Minergie P“ – du pastatų energinio naudingumo atžvilgiu labai plataus užmojo statybos standartų pavyzdžiai. Jų reikalavimai atitinkamai išdėstyti http://www.passiv.de/en/02_informations/02_passive-house-requirements/02_passive-house-requirements.htm ir http://www.minergie.ch/minergie_fr.html

⁽³⁾ Konkretesnė pastatų apvalkalo ir, plačiau, pastatų ekologinio tvarumo gerinimo GAVP aprašoma būsimame EMAS Statybų sektoriui skirtame informaciniame dokumente.

Susiję aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai ir pažangos kriterijai

Aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai	Pažangos kriterijai
i43) Savitosios energijos sąnaudos (kWh vienam m ² per metus)	<p>b50) Galutinis energijos suvartojimas esamų pastatų patalpoms šildyti, vėdinti ir orui kondicionuoti (ŠV ir OK) ir vandeniui pašildyti neviršija 75 kWh arba bendras metinis galutinis energijos suvartojimas vienam m² šildyti ir vėsinti neviršija 180 kWh.</p> <p>b51) Įvertintas naujų pastatų energinis naudingumas atitinka standartus „Minergie P“ ar „Passive House“ arba jiems tolygius standartus.</p>

3.6.3. Optimizuotos ŠV ir OK sistemos

GAVP yra kuo labiau sumažinti ŠV ir OK sistemų energijos suvartojimą instaliuojant aukščiausių klasių, nurodytų energijos vartojimo efektyvumo etiketėse, produktus (kai taikoma), zoninės temperatūros kontrolės bei reguliuojamo vėdinimo su šilumos atgavimo sistema įrangą (geriausiu atveju kontroliuojamą CO₂ jutikliais) ir energiją efektyviai naudojančius komponentus (pvz., kintamo greičio ventiliatorius), taip pat, atsižvelgiant į pastatų apvalkalo ir energijos šaltinio charakteristikas, optimizuoti ŠV ir OK sistemas.

Taikymas

Ši GAVP gali būti taikoma visų rūšių ir dydžių apgyvendinimo įstaigose, įskaitant mažąsias įmones. Visapusiškai optimizuoti sistemas galima tik statant ar iš esmės renovuojant pastatus, tačiau konkrečios priemonės gali būti įgyvendinamos bet kuriuo metu.

Susiję aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai ir pažangos kriterijai

Aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai	Pažangos kriterijai
i43) Savitosios energijos sąnaudos (kWh vienam m ² per metus)	<p>b50) Galutinis energijos suvartojimas esamų pastatų patalpoms šildyti, vėdinti ir orui kondicionuoti (ŠV ir OK) ir vandeniui pašildyti neviršija 75 kWh arba bendras metinis galutinis energijos suvartojimas vienam m² šildyti ir vėsinti neviršija 180 kWh.</p> <p>b51) Įvertintas naujų pastatų energinis naudingumas atitinka standartus „Minergie P“ ar „Passive House“ arba jiems tolygius standartus.</p>

3.6.4. Efektyvios šilumos siurblių ir geoterminių šildymo / vėsinimo sistemų taikymas

GAVP yra instaliuoti efektyvius (pvz., ekologiniu ženklu paženklintus, energijos vartojimo efektyvumo etiketėse nurodytų aukščiausių klasių) šildymui ir vėsinimui arba, kai įmanoma, požeminio vandens vėsinimui skirtus šilumos siurblius.

Taikymas

Ši GAVP gali būti taikoma visų rūšių apgyvendinimo įstaigose. Miestų zonose požeminio vandens sistemas gali būti įmanoma instaliuoti tik pastatų statybos ar esminės renovacijos etapuose. Oro šilumos siurblius lengva modernizuoti, bet ši praktika gali būti netinkama labai šalto klimato zonose. Dėl investicinių sąnaudų mažosios įmonės šią GAVP gali taikyti ribotai.

Susiję aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai ir pažangos kriterijai

Aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai	Pažangos kriterijai
i43) Savitosios energijos sąnaudos (kWh vienam m ² per metus)	b52) Kai įmanoma, vietoj tradicinių šildymo ir vėsinimo sistemų naudojami vandens šilumos siurbLIAI ir (arba) geoterminio šildymo / vėsinimo sistemos; be to, šilumos siurbLIAI atitinka ES ekologinio ženklo suteikimo kriterijus ir energijos vartojimo efektyvumo etiketėse nurodytų aukščiausių klasių reikalavimus.

3.6.5. Efektyvi apšvietimo ir elektros įranga

GAVP yra instaliuoti pažangiai valdomą (judesiu, natūralia šviesa ir laiku grindžiamą) zoninį, prie patalpos dydžio tinkamai pritaikytą kompaktišką liuminescencinį ir LED apšvietimą. Be to, GAVP yra optimizuoti pastato konstrukcijas ir vidaus patalpų išdėstymą, atsižvelgiant į galimybę panaudoti natūralią šviesą ir didelėms įstiklintoms zonoms šildyti ir vėsinti suvartojamos energijos poveikį. Kai įmanoma, turėtų būti pasirenkami ES ekologiniu ženklu arba energijos vartojimo efektyvumo etiketėse nurodytų aukščiausių klasių reikalavimus atitinkantys elektros įrangos produktai (buitiniai prietaisai ir elektroninės vartojimo prekės).

Taikymas

Ši GAVP gali būti taikoma visų rūšių ir dydžių apgyvendinimo įstaigose, įskaitant mažąsias įmones. Kompaktiškais liuminescencinėmis ir LED lempomis dažnai galima tiesiogiai pakeisti kaitinamąsias ir halogenines lempas. Modifikuoti pastatus siekiant optimaliai panaudoti natūralią šviesą galima tik pradiniam etape statybų ir renovacijos etape.

Susiję aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai ir pažangos kriterijai

Aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai	Pažangos kriterijai
i44) Instaliuotoji apšvietimo galia (W vienam m ²)	b53) Instaliuotoji apšvietimo galia neviršija 10 W vienam m ² .
i45) Apšvietimo įrenginių energijos sąnaudos (kWh vienam m ² per metus)	b54) Apšvietimo įrenginių elektros energijos metinės sąnaudos vienam šildomų ir vėsinamų grindų m ² neviršija 25 kWh.
i46) Bendros elektros energijos sąnaudos (kWh vienam m ² per metus)	b55) Bendros elektros energijos metinės sąnaudos vienam šildomų ir vėsinamų grindų m ² neviršija 80 kWh.

3.6.6. Atsinaujinantieji energijos ištekliai

GAVP yra atitinkamai atvejais vietoje instaliuoti geoterminės, saulės ar vėjo energijos gamybos įrangą ir elektros energiją pirkti iš tikro (t. y. patikrinamo papildomo) elektros energijos, gaminamos iš atsinaujinančiųjų išteklių, tiekėjo.

Taikymas

Galimybė vietoje naudotis konkrečiomis atsinaujinančiųjų išteklių energijos technologijomis priklauso nuo konkrečių su geografine vieta ir vieta susijusių veiksnių, kaip antai klimatas, pavėsis, turima erdvė ir pan. Tačiau investuoti į atsinaujinančiųjų išteklių energijos programas, įgyvendinamas už organizacijos ribų, gali bet kuri organizacija. Dėl ilgo investicijų atsipirkimo laikotarpio mažosios įmonės šią GAVP gali taikyti ribotai.

Susiję aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai ir pažangos kriterijai

Aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai	Pažangos kriterijai
i11) Galutinio energijos suvartojimo, kuris patenkinamas iš atsinaujinančiųjų išteklių vietoje pagaminta energija, procentinė dalis (proc.)	b56) Energijos kiekis, kuris prilygsta 50 proc. apgyvendinimo įstaigos per metus suvartojamo energijos kiekio, pagaminamas naudojant vietos atsinaujinančiuosius energijos išteklius arba patikrinamus papildomus už vietos ribų esančius atsinaujinančiuosius energijos išteklius.
i47) Sertifikuotosios atsinaujinančiųjų išteklių energijos kreditų naudojimas (taip / ne)	b57) Visa elektros energija gaunama iš atsekamų atsinaujinančiųjų energijos išteklių, kurių į apskaitą dar neįtraukė kita organizacija, kurie dar nėra įskaičiuoti į šalies vidutinę elektros energijos generacijos sudėtį arba kurie naudojami mažiau nei dvejus metus.

3.7. Restoranai ir viešbučių virtuvės

3.7.1. Žaliosis maisto ir gėrimų produktų įsigijimas

GAVP yra įvertinti maisto ir gėrimų tiekimo grandines siekiant nustatyti svarbiausius aplinkosaugos aspektus ir pagrindinius valdymo taškus, įskaitant aplinkosauginiu požiūriu sertifikuotų produktų pasirinkimą ir valgiaraščių sudarymą vengiant sudedamųjų dalių, dėl kurių būtų daroma itin didelė žala aplinkai (pvz., nykstančių rūšių žuvų ir kai kurių nesezoninių vaisių), ir užtikrinti, kad būtų pateikiamos racionalios mėsos ir pieno produktų porcijos bei sudaryta galimybė rinktis vegetarišką maistą.

Taikymas

Ši GAVP gali būti taikoma visose virtuvėse. Turi būti sudaryta galimybė kaimo vietovėse veikiančias virtuves aprūpinti vietoje įsigytu maistu. Didelių virtuvių valdytojai gali daryti didesnę įtaką tiekėjams. Be to, šią GAVP taip pat visapusiškai gali taikyti mažosios įmonės.

Susijęs aplinkosauginio veiksmingumo rodiklis ir pažangos kriterijai

Aplinkosauginio veiksmingumo rodiklis	Pažangos kriterijai
i48) Aplinkosauginiu požiūriu sertifikuotų sudedamųjų dalių procentinė dalis (proc. pagal vertę)	<p>b58) Organizacija gali pateikti dokumentais pagrįstos informacijos apie visas pagrindines sudedamąsias dalis, kuri apimtų bent informaciją apie kilmės šalį.</p> <p>b59) Bent 60 proc. (vertinant pagal jų įsigijimo vertę) maisto produktų ir gėrimų yra aplinkosauginiu požiūriu sertifikuoti (pvz., ekologiški).</p>

3.7.2. Organinių atliekų tvarkymas

GAVP yra kuo labiau sumažinti vengtinų maisto atliekų atidžiai sudarant valgiaraštį bei nustatant porcijų dydį ir užtikrinti, kad visos organinės atliekos būtų atskiriamos ir, kai įmanoma, atiduodamos anaerobiškai skaidyti arba deginti iš jų atgaunant energiją ar kompostuoti toje vietovėje ar organizacijos ribose.

Taikymas

Ši GAVP gali būti taikoma visose virtuvėse. Kai kuriose vietovėse gali nebūti galimybių rinktis pageidaujama atliekų perdirbimo būdą – anaerobinį skaidymą; tuomet atliekos gali būti atiduodamos deginti iš jų atgaunant energiją arba kompostuoti. Be to, šią GAVP gali visapusiškai taikyti mažosios įmonės.

Susiję aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai ir pažangos kriterijai

Aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai	Pažangos kriterijai
i49) Organinių atliekų susidarymas (kg vienam valgančiam asmeniui)	b60) Ne mažiau kaip 95 proc. organinių atliekų yra atskiriamos ir nepatenka į švartynus; be to, jei įmanoma, jos atiduodamos anaerobiškai skaidyti.
i50) Organinių atliekų, atiduotų anaerobiškai skaidyti, energijai alternatyviu būdu atgauti ar kompostuoti, arba kompostuojamų vietoje, procentinė dalis (proc.)	b61) Vienam asmeniui valgant vieną kartą susidarantis bendras organinių atliekų kiekis neviršija 0,25 kg, o vengtinų atliekų kiekis neviršija 0,18 kg.

3.7.3. Optimizuoti indų plovimo, valymo ir maisto ruošimo procesai

GAVP yra pasirinkti efektyvią plovimo įrangą, į kurią būtų įmontuoti paleidžiami mažasroviai pradinio plovimo įpurškimo vožtuvai, efektyvias indaploves ir garintuvus be jungčių ir stebėti vandens suvartojimą virtuvės / restorano zonose bei atlikti jo lyginamąją analizę.

Taikymas

Ši GAVP gali būti taikoma visose virtuvėse. Efektyvesnių indaplovių įrengimas gali būti ekonomiškai perspektyvus tik tais atvejais, kai esamų indaplovių eksploatavimo laikas eina į pabaigą arba jas reikia remontuoti. Be to, šią GAVP gali visapusiškai taikyti mažosios įmonės.

Susiję aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai ir pažangos kriterijai

Aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai	Pažangos kriterijai
i51) Virtuvėje suvartojamas vandens kiekis vienam asmeniui valgant vieną kartą (litrais vienam valgančiam asmeniui)	b62) Įgyvendinamas virtuvės vandens tvarkymo planas, apimantis bendro virtuvėje suvartojamo vandens kiekio, apskaičiuojamo vienam asmeniui valgant vieną kartą, stebėseną bei ataskaitų teikimą ir svarbiausių priemonių vandens vartojimui mažinti nustatymą. b63) Bent 70 proc. išgyjamų cheminių valymo produktų (išskyrus orkaičių valiklius), skirtų indams plauti ir virtuvei valymui, yra paženklinėti ekologiniu ženklu (pvz., ES ekologiniu ženklu).
i52) Ekologiniu ženklu paženklintų indų plovimo ir virtuvės valymo cheminių priemonių procentinė dalis (proc.)	
i53) Efektyvios virtuvės įrangos žaliasis viešasis pirkimas (taip / ne)	

3.7.4. Optimizuoti maisto gaminimo, vėdinimo ir šaldymo procesai

GAVP yra pasirinkti efektyvią maisto gaminimo įrangą su indukcinėmis arba indo jutikliais valdomomis dujinėmis kaitlentėmis ir efektyvią šaldymo įrangą, kuriai naudojami tokie natūralūs šaldalai, kaip amoniakas arba anglies dioksidas, ir pagal poreikį valdyti vėdinimą.

Taikymas

Ši GAVP gali būti taikoma visose virtuvėse. Efektyvesnės maisto gaminimo ir šaldymo įrangos įrengimas gali būti ekonomiškai perspektyvus tik tais atvejais, kai esamos įrangos eksploatavimo laikas eina į pabaigą. Be to, šią GAVP gali visapusiškai taikyti mažosios įmonės.

Susiję aplinkosauginio veiksmingumo rodiklis ir pažangos kriterijus

Aplinkosauginio veiksmingumo rodiklis	Pažangos kriterijus
i54) Savitosios energijos sąnaudos vienam asmeniui valgant vieną kartą (kWh vienam valgančiam asmeniui)	b64) Įgyvendinamas virtuvės energijos valdymo planas, apimantis bendro virtuvėje suvartojamo energijos kiekio, apskaičiuojamo vienam asmeniui valgant vieną kartą, stebėseną bei ataskaitų teikimą ir svarbiausių priemonių energijos vartojimui mažinti nustatymą.

3.8. Stovyklavietės**3.8.1. Svečių ekologinis švietimas**

GAVP yra vietoje surengti svečiams interaktyvų mokymą aplinkos klausimais, įskaitant kursus ar ekskursijas į gamtą, arba suteikti jiems galimybę naudotis tokia įranga, kaip mažo anglies dioksido kiekio transporto priemonės (dviračiai, elektriniai dviračiai).

Taikymas

Ši GAVP gali būti taikoma visose stovyklavietėse ir kitų rūšių apgyvendinimo įstaigose (visų pirma kaimo vietovėse). Mažai išteklių turinčios mažosios įmonės šią GAVP gali taikyti ribotai.

Susijęs aplinkosauginio veiksmingumo rodiklis ir pažangos kriterijus

Aplinkosauginio veiksmingumo rodiklis	Pažangos kriterijus
i55) Svečiams teikiama informacijos apie aplinkosaugą / rengiamas mokymas šia tema (taip / ne)	b65) Apgyvendinimo įstaiga skatina aplinkosaugos požiūriu atsakingą elgesį bei veiklą ir tam sudaro sąlygas, taip pat užtikrina svečių ekologinį švietimą, vietoje siūlydama įvairią veiklą ir kursus.
i56) Svečiams suteikiamos galimybės naudotis mažo anglies dioksido kiekio transporto priemonėmis, pvz., dviračiais (taip / ne).	

3.8.2. Lauko zonų aplinkosaugos vadyba

GAVP yra kuo labiau didinti vietos biologinę įvairovę sodinant vietinių rūšių augalus ir įrengiant žaliuosius ar ruduosius stogus ir sienas. GAVP yra kuo labiau sumažinti laistymui suvartojamo vandens kiekį, o vietoj jo naudoti buitines nuotekas ar lietaus vandenį. GAVP yra kuo labiau sumažinti šviesinę taršą, kuri atsiranda dėl lauko apšvietimo (pvz., naudojant tinkamai nukreiptas žemo slėgio natrio lempas) ir mažinti triukšmo taršą, kurią sukelia lauko renginiai, įrengiant garso barjerus ir reikalaujant per renginius griežtai laikytis su tylos laiku susijusių taisyklių.

Taikymas

Ši GAVP gali būti taikoma visose stovyklavietėse ir kitų rūšių apgyvendinimo įstaigose (visų pirma kaimo vietovėse), įskaitant mažąsias įmones.

Susijęs aplinkosauginio veiksmingumo rodiklis ir pažangos kriterijai

Aplinkosauginio veiksmingumo rodiklis	Pažangos kriterijai
i4) Biologinės įvairovės valdymo plano įgyvendinimas (taip / ne)	<p>b66) Išlaikyti arba didinti vietos biologinę įvairovę sodinant vietinių rūšių augalus, įrengiant slėptuves vietinių rūšių gyvūnams ir atitinkamais atvejais – žaliuosius ar ruduosius stogus; be to, kuo labiau mažinant cheminių medžiagų patekimą į gamtą ir šviesinę bei triukšmo taršą.</p> <p>b67) Kuo labiau sumažinti šviesinę taršą ir kuo mažiau trikdyti laukinius gyvūnus instaliuojant laikmačiu arba jutikliu valdomus efektyvius, tinkamai nukreiptus ir šviesos į viršų neskleidžiančius lauko šviestuvus.</p> <p>b68) Kuo labiau sumažinti suvartojamo vandens kiekį sodinant vietinių rūšių augalus ir juos mulčiuojant, taip pat įrengiant valdomas laistymo sistemas, kurioms, jei įmanoma, būtų naudojamos buitinės nuotekos.</p>

3.8.3. Stovyklaviečių energijos vartojimo efektyvumas ir atsinaujinančiųjų energijos išteklių įrenginiai

GAVP yra kuo labiau sumažinti energijos vartojimą vandeniui šildyti, taip pat patalpoms šildyti, vėdinti ir orui kondicionuoti bei apšvietimo reikmėms gerai izoliuojant pastatus, įrengiant mažos srovės vandentiekio įrengimus, apšvietimo liuminescencinėmis ar LED lempomis sistemas ir vietoje instaliuojant energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių (pvz., vandens šildymo naudojant saulės energiją) įrenginius. Be to, šilumą iš prausyklų nuotekų galima atgauti naudojant šilumos siurblių.

Taikymas

Ši GAVP gali būti taikoma visose stovyklavietėse. Konkretų atsinaujinančiųjų išteklių energijos technologijų įrengimas priklauso nuo konkrečiai vietai būdingų savybių. Šią GAVP gali visapusiškai taikyti mažosios įmonės.

Susiję aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai ir pažangos kriterijai

Aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai	Pažangos kriterijai
i57) Savitosios energijos sąnaudos per vieno asmens vieną nakvynę (kWh per nakvynę)	b69) Galutinės savitosios energijos sąnaudos (atėmus vietoje iš atsinaujinančiųjų išteklių pagamintą energiją) per vieno asmens vieną nakvynę neviršija 2,0 kWh.
i11) Galutinio energijos suvartojimo, kuris patenkinamas iš atsinaujinančiųjų išteklių vietoje pagaminta energija, procentinė dalis (proc.)	b70) Visa elektros energija gaunama iš atsekamų atsinaujinančiųjų energijos išteklių, kurių į apskaitą dar neįtraukė kita organizacija, kurie dar nėra įskaičiuoti į šalies vidutinę elektros energijos generacijos sudėtį arba kurie naudojami mažiau nei dvejus metus.
i47) Sertifikuotosios atsinaujinančiųjų išteklių energijos kreditų naudojimas (taip / ne)	

3.8.4. Stovyklaviečių vandens vartojimo efektyvumas

GAVP yra kuo labiau sumažinti vandens vartojimą įrengiant mažasraučius vandens čiaupus ir dušus, laikmačiais reguliuojamus dušus, mažasraučius ir dvejopo nuleidimo tualetus ir pisuarus be vandens.

Taikymas

Ši GAVP gali būti taikoma visose stovyklavietėse. Šią GAVP gali visapusiškai taikyti mažosios įmonės.

Susiję aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai ir pažangos kriterijus

Aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai	Pažangos kriterijus
i23) Vandens suvartojimas per vieno asmens vieną nakvynę (litrais per nakvynę)	b71) Visas paslaugas teikiančiose keturių ir penkių žvaigždučių stovyklavietėse bendras per vieno asmens vieną nakvynę suvartojamas vandens kiekis neviršija 94 l, o visose kitose stovyklavietėse – 58 l.
i25) Dušų, vonių čiaupų, pisuarų ir tualetų vandens srauto greitis (litrais per minutę arba litrais per nuleidimą).	

3.8.5. Stovyklaviečių atliekų mažinimas

GAVP yra kuo labiau sumažinti susidarantių galutinių atliekų kiekį taikant atliekų prevencijos priemones, vietoje įrengiant patogius atliekų rūšiavimo įrenginius ir sudarant sutartis dėl atliekų perdirbimo paslaugų.

Taikymas

Ši GAVP gali būti taikoma visose stovyklavietėse. Atliekų prevencijos priemonių taikymas yra siauresnis, palyginti su kitų rūšių apgyvendinimo įstaigomis, nes didžioji dalis atliekų susidaro iš svečių pirkiinių. Šią GAVP gali visapusiškai taikyti mažosios įmonės.

Susijęs aplinkosauginio veiksmingumo rodiklis ir pažangos kriterijus

Aplinkosauginio veiksmingumo rodiklis	Pažangos kriterijus
i39) Per vieno asmens vieną nakvynę susidarantis neišrūšiuotų atliekų kiekis (kg per nakvynę)	b72) Šalinti atiduodamų galutinių atliekų kiekis neviršija 0,2 kg per vieno asmens vieną nakvynę.

3.8.6. Natūralūs vandens telkiniai

GAVP yra įrengti natūralų vandens telkinį arba esamą vandens telkinį paversti natūraliu vandens telkiniu.

Taikymas

Ši GAVP gali būti taikoma visose stovyklavietėse ir kitų rūšių apgyvendinimo įstaigose (visų pirma kaimo vietovėse). Šią GAVP gali visapusiškai taikyti mažosios įmonės.

Susijęs aplinkosauginio veiksmingumo rodiklis ir pažangos kriterijus

Aplinkosauginio veiksmingumo rodiklis	Pažangos kriterijus
i58) Natūralaus vandens telkinio įrengimas (taip / ne)	b73) Vietos baseine (-uose) įveisiami vandenį filtruojantys augalai, padedantys išvalyti vandenį, kad jis atitiktų reikalaujamą higienos standartą.

4. REKOMENDUOJAMI PAGRINDINIAI KONKRETAUS SEKTORIAUS APLINKOSAUGINIO VEIKSMINGUMO RODIKLIAI

Toliau esančioje lentelėje pateikiamas turizmo sektoriaus organizacijoms skirtų pagrindinių aplinkosauginio veiksmingumo rodiklių rinkinys. Jie sudaro visų 3 skyriuje nurodytų rodiklių pogrupį. Lentelė padalyta į šešias dalis: pirmoje dalyje pateikiami visiems sektoriaus subjektams taikytini (kompleksiniai) rodikliai, o kiekviena kita dalis yra skirta kiekvienam iš pagrindinių subjektų, kuriems taikomas šis KSID (turizmo vietovių valdytojams, kelionių organizatoriams ir kelionių agentūroms, apgyvendinimo įstaigoms, restoranams, viešbučių virtuvėms ir stovyklavietėms).

Rodiklis	Bendras vienetas	Trumpas aprašas	Rekomenduojamas žemiausias stebėsenos lygmuo	Susijęs pagrindinis rodiklis pagal Reglamento (EB) Nr. 1221/2009 IV priedą (C dalies 2 punktą)	Pažangos kriterijus ir susijusi geriausia aplinkosaugos vadybos praktika
KOMPLEKSINIAI RODIKLIAI					
1. Aplinkosaugos vadybos sistemos įgyvendinimas	(taip / ne)	Šis rodiklis rodo, ar organizacija įgyvendina aplinkosaugos vadybos sistemą. Šiuo rodikliu gali remtis visi turizmo sektoriaus subjektai (t. y. turizmo vietovių valdytojai, kelionių organizatoriai, apgyvendinimo paslaugų teikėjai, maisto ir gėrimų tiekėjai, vežėjai ir veiklos organizatoriai).	Vietos lygmuo (gali būti naudojami suvestiniai organizacijos lygmens rodikliai)	Visi	Naudojami tinkami rodikliai, siekiant nuolat stebėti visus susijusius aplinkosauginio veiksmingumo aspektus, įskaitant sunkiau įvertinamus ir netiesioginius aspektus, kaip antai poveikį biologinei įvairovei. (GAVP 3.1.1) Visi darbuotojai informuojami apie aplinkosaugos tikslus ir jiems rengiami mokymai apie susijusią aplinkosaugos vadybos veiklą. (GAVP 3.1.1) Atitinkamais atvejais įgyvendinama geriausia aplinkosaugos vadybos praktika. (GAVP 3.1.1)
2. Produktų ir paslaugų, atitinkančių konkrečius aplinkosaugos kriterijus, procentinė dalis	proc.	Šis rodiklis susijęs su tiekimo grandinės, grindžiamos konkrečiais aplinkosaugos kriterijais ir sertifikavimo sistema (pvz., ES ekologinio ženklo) atitinkančių produktų / paslaugų pasirinkimu, vertinimu.	Vietos lygmuo (gali būti naudojami suvestiniai organizacijos lygmens rodikliai)	Visi	Siekdama nustatyti visų pagrindinių tiekimo grandinių, nuo kurių priklauso svarbiausi aplinkosaugos aspektai, tobulinimo galimybes, organizacija taikė gyvavimo ciklo principą. (GAVP 3.1.2) Ne mažiau kaip 97 proc. apgyvendinimo įstaigose ir restoranuose naudojamų cheminių medžiagų (skaičiuojant pagal veiklosios medžiagos svorį arba išgytą kiekį) yra sertifikuotos pagal ISO I tipo ekologinį ženklą (arba gali būti įrodyta, kad pasirinkta labiausiai aplinką tausojanti galimybė). (GAVP 3.1.2) Ne mažiau kaip 97 proc. visos apgyvendinimo įstaigų ir restoranų išgytos medienos, popieriaus ir kartono sudaro perdirbta arba aplinkosauginiu požiūriu sertifikuota (ekologiniu ženklu paženklinta arba pagal programas FSC ar PEFC sertifikuota) mediena, popierius ir kartonas. (GAVP 3.1.2)

Rodiklis	Bendras vienetas	Trumpas aprašas	Rekomenduojamas žemiausias stebėsenos lygmuo	Susijęs pagrindinis rodiklis pagal Reglamento (EB) Nr. 1221/2009 IV priedą (C dalies 2 punktą)	Pažangos kriterijus ir susijusi geriausia aplinkosaugos vadybos praktika
TURIZMO VIETŪVIŲ VALDYTOJAI					
1. Tvaraus turizmo vietovės plano įgyvendinimas	(taip / ne)	Šis rodiklis rodo, ar turizmo vietovės valdytojas įgyvendina tvarų turizmo vietovės planą, pagal kurį siekiama spręsti pagrindinius turizmo vietovės aplinkosauginius klausimus, kuris apima visą turizmo vietovės teritoriją ir pagal kurį koordinuojama visų susijusių subjektų veikla.	Turizmo vietovė	Visi	Įgyvendinamas turizmo vietovės planas: i) kuris apima visą turizmo vietovės teritoriją; ii) kuriame numatytas visų susijusių viešųjų ir privačiųjų subjektų veiklos koordinavimas; iii) kuriuo siekiama spręsti pagrindinius turizmo vietovės aplinkosauginius klausimus. (GAVP 3.2.1)
2. Biologinės įvairovės valdymo plano įgyvendinimas	(taip / ne)	Šis rodiklis susijęs su biologinės įvairovės valdymo plano įgyvendinimu turizmo vietovėje.	Turizmo vietovė	Biologinė įvairovė	Kuo labiau sumažinti dėl turizmo plėtros nykstančios biologinės įvairovės dalį arba atstatyti biologinės įvairovės pusiausvyrą, kad didelės gamtinės vertės turizmo vietovėse biologinė įvairovė būtų išsaugota arba didinama, o nualintose teritorijose – didinama. (GAVP 3.2.2)
3. Vieno asmens per dieną suvartojamas vandens kiekis	l per dieną	Vidutinis turizmo vietovėje kiekvieno asmens suvartotas vandens kiekis.	Turizmo vietovė	Vanduo	Vieno turistų per dieną vidutiniškai suvartojamas vandens kiekis sudaro ne daugiau kaip 200 l. (GAVP 3.2.3)
4. Nuotekų, atiduotų antriniam arba tretiniam valymui, procentinė dalis	proc.	Turizmo vietovėje susidarantių nuotekų, kurioms intensyviausio turizmo sezonu taikomas antrinis arba tretinis apdorojimas, procentinė dalis.	Turizmo vietovė	Vanduo	Paslaugos, įskaitant viešojo transporto, vandens tiekimo, nuotekų valymo ir atliekų perdirbimo paslaugas, yra skirtos didžiausiai paklausai turizmo vietovėje patenkinti ir turizmo tvarumui užtikrinti. (GAVP 3.2.3) Ne mažiau kaip 95 proc. turizmo vietovėje susidarantių nuotekų taikomas (įskaitant intensyviausio turizmo sezonu) antrinis apdorojimas, o jei nuotekos išleidžiamos į pažeidžiamus priimančiuosius vandenis – tretinis apdorojimas. (GAVP 3.2.3)

Rodiklis	Bendras vienetas	Trumpas aprašas	Rekomenduojamas žemiausias stebėsenos lygmuo	Susijęs pagrindinis rodiklis pagal Reglamento (EB) Nr. 1221/2009 IV priedą (C dalies 2 punktą)	Pažangos kriterijus ir susijusi geriausia aplinkosaugos vadybos praktika
5. Kietųjų komunalinių atliekų, atiduotų perdirbti arba anaerobiškai skaidyti, procentinė dalis	proc.	Turizmo vietovėje surinktų kietųjų komunalinių atliekų, atiduotų perdirbti arba anaerobiškai skaidyti, procentinė dalis.	Turizmo vietovė	Atliekos	Ne mažiau kaip 95 proc. kietųjų komunalinių atliekų nepatenka į sąvartynus ir atiduodamos perdirbti arba anaerobiškai suskaidyti. (GAVP 3.2.3)
6. Išvykų, per kurias turizmo vietovėje turistai naudojami viešuoju transportu, ėjo pėsčiomis ir važiavo dviračiais, procentinė dalis	proc.	Išvykų, per kurias turizmo vietovėje turistai naudojami viešuoju transportu, ėjo pėsčiomis ir važiavo dviračiais, procentinė dalis.	Turizmo vietovė	Teršalų išmetimas	Paslaugos, įskaitant viešojo transporto, vandens tiekimo, nuotekų valymo ir atliekų perdirbimo paslaugas, yra skirtos didžiausiai paklausai turizmo vietovėje patenkinti ir turizmo tvarumui užtikrinti. (GAVP 3.2.3) Miestų vietovėse turistų išvykos viešuoju transportu, pėsčiomis ir dviračiais sudaro ne mažiau kaip 80 proc. kelionių. (GAVP 3.2.3)
7. Galutinių energijos reikmių, kurios patenkinamos iš atsinaujinančiųjų išteklių vietoje pagaminta energija, procentinė dalis	proc.	Turizmo vietovėje vietoje pagamintos atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir turizmo vietovės bendrų galutinių energijos reikmių santykis.	Turizmo vietovė	Teršalų išmetimas	— (GAVP 3.2.3)

KELIONIŲ ORGANIZATORIAI IR KELIONIŲ AGENTŪROS

1. Savitasis transporto išmetamų ŠESD kiekis	CO ₂ kg vienam keleivio nuvažiuotam kilometrui	Stebimas kelionių organizatorių prižiūrimų orlaivių, autobusų, tolimojo susisiekimo autobusų ir traukinių suvartojamas degalų / energijos kiekis ir reikalaujama, kad būtų pateikiami transporto paslaugas pagal sutartis teikiančių subrangovų duomenys.	Organizacija Orlaivių / transporto priemonių parkas	Energijos naudojimo našumas Naudojamų medžiagų našumas Teršalų išmetimas	Kelionių organizatoriai nesiūlo skrydžių į: i) turizmo vietoves, esančias arčiau nei už 700 km, ii) turizmo vietoves, esančias ne toliau kaip už 2 000 km, jei jose apsistojama trumpiau nei aštuonias dienas, arba iii) turizmo vietoves, esančias toliau kaip už 2 000 km, jei jose apsistojama trumpiau nei keturiolika dienų. (GAVP 3.3.1) Kelionių organizatorių naudojamų orlaivių laivyno vidutinės savitosios degalų sąnaudos sudaro ne daugiau kaip 2,7 l šimtui keleivio nuskristų kilometrų (GAVP 3.3.1).
--	---	---	---	--	---

Rodiklis	Bendras vienetas	Trumpas aprašas	Rekomenduojamas žemiausias stebėsenos lygmuo	Susijęs pagrindinis rodiklis pagal Reglamento (EB) Nr. 1221/2009 IV priedą (C dalies 2 punktą)	Pažangos kriterijus ir susijusi geriausia aplinkosaugos vadybos praktika
					Autobusų arba tolimojo susisiekimo autobusų parko vidutinės degalų sąnaudos sudaro ne daugiau kaip 0,75 l šimtui keleivio nuvažiuotų kilometrų ir bent 90 proc. autobusų parko atitinka EURO V standartus arba jiems naudojamos alternatyvios degalų sistemos. (GAVP 3.3.1)
2. Transporto išmetamų ŠESD kiekio, kompensuojamo sertifikuotaisiais anglies dioksido kreditais, procentinė dalis	proc.	Išmetamo CO ₂ kiekio, kompensuojamo išigytais sertifikuotaisiais anglies dioksido kreditais, procentinė dalis. Kompensuojant aviacijos sektoriuje išmetamų ŠESD kiekį, turėtų būti taikomas atitinkamas spinduliavimo poveikio koeficientas (angl. <i>radiative forcing index factor</i>).	Organizacija Orlovų / transporto priemonių parkas	Energijos naudojimo našumas Naudojamų medžiagų našumas Teršalų išmetimas	Su visais parduodamais kelionės paslaugų paketais susijusio transporto išmetamų ŠESD kiekis automatiškai kompensuojamas tiesiogiai investuojant į išmetamų ŠESD mažinimo projektus arba įsigyjant sertifikuotųjų anglies dioksido kreditų. (GAVP 3.3.1)
3. Apgyvadinimo paslaugų teikėjų, atitinkančių konkrečius aplinkosaugos kriterijus, procentinė dalis (pagal nakvynių skaičių arba parduotų paslaugų vertę)	proc.	Šis rodiklis rodo, ar taikomi sertifikuotieji trečiųjų šalių aplinkosaugos standartai (pvz., ES ekologinis ženklas, standartas „Nordic Swan“) ir ar laikomasi konkrečių reikalavimų.	Organizacija	Visi	Remiantis parduotų paslaugų verte arba nakvynių skaičiumi, ne mažiau kaip 90 proc. apgyvadinimo paslaugų teikėjų laikosi įvairių aplinkosaugos reikalavimų (pageidautina, kad jie būtų pripažinti trečiųjų šalių išduotais sertifikatais). (GAVP 3.3.2)
4. Turizmo vietovėje teikiamų paslaugų, kurių aplinkosauginis veiksmingumas yra gerinamas, procentinė dalis	proc.	Šis rodiklis susijęs su paslaugų, kurias kelionių organizatorius padėjo gerinti kiekvienoje iš savo svarbiausių turizmo vietovių, procentine dalimi.	Turizmo vietovė ir organizacija	Visi	Kelionių organizatorius skatina gerinti aplinkosauginį veiksmingumą: i) gerindamas tiekimo grandinės veiksmingumą, ii) darydamas įtaką turimo vietovių valdymui, iii) tiesiogiai įgyvendindamas gerinimo programas. (GAVP 3.3.3)
5. Parduotų pavyzdinių tvarių kelionių (pvz., paženklintų ekologiniu ženklu) procentinė dalis (pagal vertę)	proc.	Visų kelionių organizatoriaus parduotų kelionių procentinė dalis (pagal vertę), kurių sudaro pavyzdinės tvarios kelionės (pvz., paženklintos Austrijos kelionės paslaugų paketams skirtu ekologiniu ženklu).	Organizacija	Visi	Kelionių organizatorius pagrindinėje reklaminėje medžiagoje reklamuoja tvarių turizmo paslaugų paketus. (GAVP 3.3.4) Pavyzdinių tvarių turizmo paslaugų paketai (pvz., paženklinti Austrijos kelionės paslaugų paketams skirtu ekologiniu ženklu) sudaro ne mažiau kaip 10 proc. parduodamų paslaugų dalies. (GAVP 3.3.4)

Rodiklis	Bendras vienetas	Trumpas aprašas	Rekomenduojamas žemiausias stebėsenos lygmuo	Susijęs pagrindinis rodiklis pagal Reglamento (EB) Nr. 1221/2009 IV priedą (C dalies 2 punktą)	Pažangos kriterijus ir susijusi geriausia aplinkosaugos vadybos praktika
					<p>Kelionių organizatorius taiko veiksmingus rinkodaros ir komunikacijos metodus, siekdamas paskatinti rinktis tvaresnius turizmo paslaugų paketus. (GAVP 3.3.4)</p> <p>Kelionių organizatorius, siekdamas skatinti tvarų elgesį turizmo vietovėje, visiems savo klientams teikia su konkrečia turizmo vietoje susijusių sąmoningumą ugdančią informaciją. (GAVP 3.3.4)</p>
6. Vienam klientui sunaudojamas popieriaus kiekis	g klientui	Vienam klientui sunaudojamo popieriaus kiekis	Organizacija	Naudojamų medžiagų našumas Atliekos Teršalų išmetimas	Popierinė biuro ir reklaminė medžiaga: i) naudojama kuo mažiau, ii) visada spausdinama ant perdirbto ar aplinkosauginiu požiūriu sertifikuoto (pvz., ekologiniu ženklu paženklinto arba sertifikuoto pagal programas FSC ar PEFC) popieriaus, iii) spausdinama naudojantis aplinkosauginiu požiūriu sertifikuotomis (pvz., pagal EMAS, ISO 14001) spausdinimo paslaugomis. (GAVP 3.3.5)
7. Popieriaus ir spausdinimo paslaugų aplinkosauginis sertifikavimas	(taip / ne)	Šis rodiklis rodo, ar naudojamas popierius yra aplinkosauginiu požiūriu sertifikuotas (pvz., paženklintas ES ekologiniu ženklu arba sertifikuotas pagal programą FSC) ir ar spausdinant naudojama aplinkosauginiu požiūriu sertifikuotomis spausdinimo paslaugomis.	Organizacija	Naudojamų medžiagų našumas Atliekos	Popierinė biuro ir reklaminė medžiaga: i) naudojama kuo mažiau, ii) visada spausdinama ant perdirbto ar aplinkosauginiu požiūriu sertifikuoto (pvz., ekologiniu ženklu paženklinto arba sertifikuoto pagal programas FSC ar PEFC) popieriaus, iii) spausdinama naudojantis aplinkosauginiu požiūriu sertifikuotomis (pvz., pagal EMAS, ISO 14001) spausdinimo paslaugomis. (GAVP 3.3.5)
8. Vykdam aptarnavimo ir mažmeninę veiklą išmetamas savitasis CO ₂ kiekis	CO ₂ kg vienam klientui CO ₂ kg vienam m ² per metus	Šis rodiklis rodo vykdam aptarnavimo ir mažmeninę veiklą išmetamą CO ₂ kiekį. Jis gali būti apskaičiuojamas kaip išmetamų teršalų kiekis vienam klientui arba vienam aptarnavimo ar mažmeninei veiklai skirto ploto m ² per metus.	Organizacija	Teršalų išmetimas	Igyvendinami energijos ir ŠESD išmetimo valdymo planai ir teikiamos ataskaitos apie vykdam mažmeninę ir aptarnavimo veiklą suvartojamą energijos kiekį ir išmetamą ŠESD kiekį, apskaičiuotą vienam mažmeninei ir aptarnavimo veiklai skiriamo ploto m ² per metus ir vienam klientui. (GAVP 3.3.5)

Rodiklis	Bendras vienetas	Trumpas aprašas	Rekomenduojamas žemiausias stebėsenos lygmuo	Susijęs pagrindinis rodiklis pagal Reglamento (EB) Nr. 1221/2009 IV priedą (C dalies 2 punktą)	Pažangos kriterijus ir susijusi geriausia aplinkosaugos vadybos praktika
9. Biurų pastatuose vieno darbuotojo per metus suvartojamas vandens kiekis	l darbuotojui per metus	Šis rodiklis rodo per metus biurų pastatuose suvartojamo vandens kiekį, padalytą iš tuose pastatuose dirbančių darbuotojų skaičiaus.	Organizacija	Vanduo	Vienas darbuotojas per metus suvartoja ne daugiau kaip 2,0 m ³ vandens. (GAVP 3.3.5)

APGYVENDINIMO ĮSTAIGOS

1. Vandens suvartojimas per vieno asmens vieną nakvynę	l per nakvynę	Išmatuotas metinis vandens suvartojimas apgyvendinimo įstaigoje apskaičiuojamas pagal nakvynių skaičių. Dideliems baseinams arba restoranuose, aptarnaujančiuose didelę dalį konkrečioje apgyvendinimo įstaigoje neapsistojusių asmenų, suvartojamas vandens kiekis gali būti neįtraukiamas į apgyvendinimo paslaugų lyginamosios analizės rodiklį.	Viešbučio arba tolygus lygmuo (gali būti naudojami suvestiniai organizacijos lygmens rodikliai) Matavimo prietaisų naudojimas apgyvendinimo zonose	Vanduo	Konkrečiai vietai skirto vandentvarkos plano įgyvendinimas, apimantis: i) matavimo prietaisų naudojimą visuose procesuose ir patalpose, kuriuose vartojamas vanduo, ir tų procesų bei patalpų lyginamąją analizę, ii) reguliarių nutekėjimo vietų vandens sistemoje ir prietaisų tikrinimą ir techninę priežiūrą. (GAVP 3.4.1) Visas paslaugas teikiančiame viešbutyje bendras vieno asmens per vieną nakvynę suvartojamas vandens kiekis neviršija 140 l, o apgyvendinimo įstaigoje, kuriose daugiausia įrengti keliems kambariams bendri vonios kambariai (pvz., nakvynės namuose), bendras vieno asmens per vieną nakvynę suvartojamas vandens kiekis neviršija 100 l. (GAVP 3.4.1)
2. Per vieno asmens vieną nakvynę susidarantis skalbinių kiekis	kg skalbinių per nakvynę	Per vieno asmens vieną nakvynę susidarantis bendras skalbinių kiekis. Šis rodiklis priklauso nuo pakartotinio panaudojimo lygio, tekstilės gaminių kiekio, dydžio ir audinio tankumo.	Patalpų lygmuo	Vanduo Energijos naudojimo našumas	Pakartotinai naudojant rankšluosčius ir patalynę skalbinių kiekį pavyko sumažinti bent 30 proc. (GAVP 3.4.3)
3. Cheminių produktų sunaudojimas valymui ir indų plovimui per vieno asmens vieną nakvynę, išreikštas veikliųjų cheminių sudedamųjų dalių kiekiu	g per nakvynę	Šis rodiklis apima visus valymui ir indų plovimui naudojamus cheminius produktus (išskyrus skalbinių ploviklius, specialius valiklius ir baseinų chemines medžiagas). Ataskaitose turi būti nurodomas veikliųjų cheminių sudedamųjų dalių kiekis.	Patalpų lygmuo	Atliekos	Cheminių produktų sunaudojimas valymui ir indų plovimui (išskyrus skalbinių ploviklius, specialius valiklius ir baseinų chemines medžiagas) per vieno asmens vieną nakvynę neviršija 10 gramų veikliųjų cheminių sudedamųjų dalių kiekio. (GAVP 3.4.3)

Rodiklis	Bendras vienetas	Trumpas aprašas	Rekomenduojamas žemiausias stebėsenos lygmuo	Susijęs pagrindinis rodiklis pagal Reglamento (EB) Nr. 1221/2009 IV priedą (C dalies 2 punktą)	Pažangos kriterijus ir susijusi geriausia aplinkosaugos vadybos praktika
4. ISO I tipo ekologiniu ženklu paženklintų cheminių medžiagų ir tekstilės gaminių procentinė dalis	proc.	Naudojamų cheminių medžiagų (valymui skirtų medžiagų, taip pat muilo, šampūno ir t. t.) ir tekstilės gaminių, paženklintų ISO I tipo ekologiniu ženklu, procentinė dalis.	Patalpų lygmuo	Atliekos	Bent 80 proc. (skaičiuojant pagal veikliosios sudedamosios dalies svorį arba įsigytą kiekį) turistų apgyvendinimo įstaigoje naudojamų universalių bei sanitarinės įrangos valiklių, muilo ir šampūno yra paženklinti ISO I tipo ekologiniu ženklu (pvz., ES ekologiniu ženklu). (GAVP 3.4.3)
5. Vandens suvartojimas kilogramui skalbinių	Litrai kilogramui skalbinių	Šis rodiklis rodo per visą skalbimo operacijos ciklą kilogramui skalbinių suvartojamą vandens kiekį.	Apygyvendinimo įstaigos naudojamos skalbyklos lygmuo	Vanduo	Visos naujos buitinės skalbyklės, naudojamos mažo masto skalbimo operacijoms, yra paženklintos ES energijos vartojimo efektyvumo ženklu A+++ , o naudojant komercines skalbykles vienam kilogramui skalbinių išskalbti vidutiniškai suvartojama ne daugiau kaip 7 l vandens. Per visą didelio masto skalbimo operacijų ciklą bendras vandens suvartojimas kilogramui tekstilės gaminių, susidariusių teikiant apgyvendinimo paslaugas, neviršija 5 l, o kilogramui tekstilės gaminių, susidariusių teikiant maitinimo paslaugas, neviršija 9 l. (GAVP 3.4.5)
6. Energijos suvartojimas kilogramui skalbinių	kWh kilogramui skalbinių	Šis rodiklis rodo per visą skalbimo operacijos ciklą kilogramui skalbinių suvartojamą energijos kiekį.	Apygyvendinimo įstaigos naudojamos skalbyklos lygmuo	Energijos naudojimo našumas	Bendras energijos suvartojimas per vietoje atliekamą mažo masto skalbimo procesą vienam kilogramui tekstilės gaminių (pagal išdžiovintų ir baigtų tvarkyti išskalbtų produktų svorį) neviršija 2,0 kWh. (GAVP 3.4.4) Per visą procesą, kurio rezultatas – išdžiovinti ir baigti tvarkyti didelio masto skalbimo proceso produktai, energijos suvartojimas kilogramui tekstilės gaminių, susidariusių teikiant apgyvendinimo paslaugas, neviršija 0,90 kWh, o kilogramui tekstilės gaminių, susidariusių teikiant maitinimo paslaugas, neviršija 1,45 kWh. (GAVP 3.4.5)
7. Ekologiniu ženklu paženklintų skalbinių ploviklių procentinė dalis	proc.	Skalbimui naudojamų ekologiniu ženklu paženklintų skalbinių ploviklių procentinė dalis.	Apygyvendinimo įstaigos naudojamos skalbyklos lygmuo	Atliekos	Bent 80 proc. (pagal veikliosios sudedamosios dalies svorį arba įsigytą kiekį) mažo masto skalbimo procese naudojamų skalbinių ploviklių yra paženklinti ISO I tipo ekologiniu ženklu (pvz., ženklaais „Nordic Swan“ ar „Blaue Engel“ arba ES ekologiniu ženklu). (GAVP 3.4.4)

Rodiklis	Bendras vienetas	Trumpas aprašas	Rekomenduojamas žemiausias stebėsenos lygmuo	Susijęs pagrindinis rodiklis pagal Reglamento (EB) Nr. 1221/2009 IV priedą (C dalies 2 punktą)	Pažangos kriterijus ir susijusi geriausia aplinkosaugos vadybos praktika
					Didelio masto skalbimo operacijoms tinkamomis dozėmis išskirtinai naudojami profesionaliajam naudojimui skirti skalbinių plovikliai, atitinkantys ISO I tipo ekologinio ženklo (pvz., ES ekologinio ženklo, ženklo „Nordic Swan“) suteikimo reikalavimus. (GAVP 3.4.5)
8. Ekologiniu ženklu paženklintos skalbimo paslaugos	(taip / ne)	Šis rodiklis rodo, ar sudaryta sutartis su išorės skalbimo paslaugų teikėju, atitinkančiu ISO I tipo ekologinio ženklo suteikimo reikalavimus.	Apgyvendinimo įstaigos naudojamų skalbimo paslaugų teikėjo lygmuo	Vanduo Energijos naudojimo našumas	Visas užsakomąsias skalbimo paslaugas teikia paslaugų teikėjas, kuriam suteiktas ISO I tipo ekologinis ženklas (pvz., „Nordic Swan“), o visos vietoje atliekamos didelio masto skalbimo operacijos arba nesertifikuotų paslaugų teikėjų teikiamos užsakomosios skalbimo paslaugos atitinka susijusius kriterijus. (GAVP 3.4.5)
9. Baseino aplinkosaugos vadybos plano įgyvendinimas	(taip / ne)	Baseino aplinkosaugos vadybos plano įgyvendinimas apima vandens, energijos ir cheminių medžiagų naudojimo stebėseną.	Patalpų lygmuo	Vanduo Energijos naudojimo našumas Naudojamų medžiagų našumas	Įgyvendinamas baseino ir vandens procedūrų zonų valdymo efektyvumo planas, kuris apima: i) baseino ir vandens procedūrų zonose suvartojamo konkretaus vandens, energijos ir cheminių medžiagų kiekio, apskaičiuoto vienam baseino zonos m ² ir per vieno asmens vieną nakvynę, lyginamąją analizę; ii) chloro naudojimo mažinimą, nustatant optimalias jo dozes ir naudojant papildomus dezinfekavimo metodus, tokius kaip ozoninimas ir apdorojimas ultravioletiniais spinduliais. (GAVP 3.4.6)
10. Buitinių nuotekų ar lietaus vandens recirkuliavimo sistemų įdiegimas	(taip / ne)	Šis rodiklis rodo, ar yra instaliuota ir naudojama buitinių nuotekų panaudojimo vidaus ir išorės reikmėms (pvz., laistymui) arba lietaus vandens panaudojimo vidaus reikmėms (pvz., kaip nuleidžiamo tualetų vandens) sistema.	Patalpų lygmuo Organizacijos lygmeniu – patalpų proc. dalis	Vanduo	Lietaus vandens recirkuliavimo sistemos, kuria tiekiamas vanduo vidaus poreikiams patenkinti, ir (arba) buitinių nuotekų recirkuliavimo sistemos, kuria tiekiamas vanduo vidaus arba išorės poreikiams patenkinti, įdiegimas. (GAVP 3.4.7)

Rodiklis	Bendras vienetas	Trumpas aprašas	Rekomenduojamas žemiausias stebėsenos lygmuo	Susijęs pagrindinis rodiklis pagal Reglamento (EB) Nr. 1221/2009 IV priedą (C dalies 2 punktą)	Pažangos kriterijus ir susijusi geriausia aplinkosaugos vadybos praktika
11. Per vieno asmens vieną nakvynę susidarantis atliekų kiekis	kg per nakvynę	Šis rodiklis rodo bendrą susidarantį atliekų (išrūšiuotų ir neišrūšiuotų) kiekį Remiantis šiuo rodikliu siekiama įvertinti atliekų prevencijos priemonių (pvz., pakartotinio naudojimo) veiksmingumą.	Bent viešbučio ar tolygus lygmuo (gali būti naudojami suvestiniai organizacijos lygmens rodikliai) Atliekų susidarymo zonų (pvz., virtuvės, namų ūkio) lygmuo	Atliekos Naudojamų medžiagų našumas	Bendras per vieno asmens vieną nakvynę susidarantis atliekų (išrūšiuotų ir neišrūšiuotų) kiekis neviršija 0,6 kg. (GAVP 3.5.1)
12. Perdirbti atiduotų atliekų procentinė dalis	proc.	Šis rodiklis rodo atskirai surinktų ir perdirbti atiduotų atliekų kiekį (pagal svorį)	Viešbučio arba tolygus lygmuo (gali būti naudojami suvestiniai organizacijos lygmens rodikliai)	Atliekos Naudojamų medžiagų našumas	Bent 84 proc. (pagal svorį) atliekų atiduodama perdirbti. (GAVP 3.5.2)
13. Per vieno asmens vieną nakvynę susidarantis neišrūšiuotų atliekų kiekis	kg per nakvynę	Šis rodiklis rodo susidariusių neišrūšiuotų (perdirbti neatiduotų) atliekų kiekį.	Viešbučio arba tolygus lygmuo (gali būti naudojami suvestiniai organizacijos lygmens rodikliai)	Atliekos Naudojamų medžiagų našumas	Šalinti atiduodamų neišrūšiuotų atliekų kiekis neviršija 0,16 kg per vieno asmens vieną nakvynę. (GAVP 3.5.2)
14. Vietos nuotekų valymo efektyvumas šalinant teršalus	pašalinto BDS ₅ , ChDS, bendrojo azoto ir bendrojo fosforo procentinė dalis BDS ₅ , ChDS, bendrojo azoto ir bendrojo fosforo koncentracija galutinėse išvalytose nuotekose (mg/l)	Šis rodiklis rodo vietos nuotekų valymo sistemų (jei tokios yra) veiksmingumą.	Viešbučio arba tolygus lygmuo	Atliekos Vanduo	Jei nuotekų neįmanoma atiduoti valyti centralizuotai, vietoje atliekamas nuotekų valymas apima pirmo valymo etapą (per kurį naudojami sietai / smėliagaudės, vyksta nuotekų charakteristikų išlyginimas ir kietųjų medžiagų nusodinimas), po jo sekantį biologinio valymo etapą (per kurį pašalinama daugiau kaip 95 proc. BDS ₅ ir užtikrinama didesnė kaip 90 proc. nitrifikacija) ir (ne vietoje atliekamą) anaerobinį perteklinio dumblo skaidymą. (GAVP 3.5.3)

Rodiklis	Bendras vienetas	Trumpas aprašas	Rekomenduojamas žemiausias stebėsenos lygmuo	Susijęs pagrindinis rodiklis pagal Reglamento (EB) Nr. 1221/2009 IV priedą (C dalies 2 punktą)	Pažangos kriterijus ir susijusi geriausia aplinkosaugos vadybos praktika
15. Konkrečiai vietai skirtos energijos valdymo plano įgyvendinimas	(taip / ne)	Šis rodiklis rodo, ar įgyvendinamas konkrečiai vietai skirtas energijos valdymo planas, apimantis matavimo prietaisų naudojimą visuose svarbiausiuose procesuose, kuriuose vartojama energija, taip pat ar skaičiuojamos pirminės energijos sąnaudos ir su energijos vartojimu susijęs išmetamas CO ₂ kiekis ir ar apie juos teikiamos ataskaitos.	Viešbučio arba tolygus lygmuo ir organizacijos lygmuo (suvestinė vertė)	Energijos naudojimo našumas	Konkrečiai vietai skirtos energijos valdymo plano įgyvendinimas, apimantis: i) matavimo prietaisų naudojimą visuose pagrindiniuose procesuose, kuriuose vartojama energija, ir tų procesų lyginamąją analizę, ii) pirminės energijos sąnaudų ir su energijos vartojimu susijusio išmetamo CO ₂ kiekio skaičiavimas ir ataskaitų apie juos teikimas. (GAVP 3.6.1)
16. Savitosios energijos sąnaudos	kWh vienam m ² -per metus	Bendras metinis galutinės energijos suvartojimas vienam ploto vienetui. Vietoje pagamintos atsinaujinančiųjų išteklių energijos atimti nereikėtų. Jei šildymui ir vėsinimui vartojamą energiją galima atskirti nuo kitoms procesams vartojamos energijos, rekomenduojama ataskaitose jas nurodyti atskirai.	Viešbučio arba tolygus lygmuo ir organizacijos lygmuo (suvestinė vertė)	Energijos naudojimo našumas	Galutinis energijos suvartojimas esamų pastatų patalpoms šildyti, vėdinti ir orui kondicionuoti (SV ir OK) ir vandeniui pašildyti neviršija 75 kWh arba bendras metinis galutinis energijos suvartojimas vieno m ² plotui šildyti ir vėdinti neviršija 180 kWh. (GAVP 3.6.1, 3.6.2 ir 3.6.3) Įvertintas naujų pastatų energinis naudingumas atitinka standartus „Minergie P“ ar „Passive House“ arba jiems tolygius standartus. (GAVP 3.6.2 ir 3.6.3) Kai įmanoma, vietoj tradicinių šildymo ir vėsinimo sistemų naudojami vandens šilumos siurbiai ir (arba) geoterminio šildymo / vėsinimo sistemos; be to, šilumos siurbiai atitinka ES ekologinio ženklo suteikimo kriterijus. (GAVP 3.6.4) Bendros elektros energijos metinės sąnaudos vienam šildomų ir vėsinamų grindų m ² neviršija 80 kWh. (GAVP 3.6.5)
17. Instaliuotoji apšvietimo galia	W vienam m ²	Instaliuotoji apšvietimo galia, reikalinga apšvietimo poreikiams ploto vienetui patenkinti	Viešbučio arba tolygus lygmuo	Energijos naudojimo našumas	Instaliuotoji apšvietimo galia neviršija 10 W vienam m ² . (GAVP 3.6.5) Apšvietimo įrenginių elektros energijos metinės sąnaudos vienam šildomų ir vėsinamų grindų m ² neviršija 25 kWh. (GAVP 3.6.5)

Rodiklis	Bendras vienetas	Trumpas aprašas	Rekomenduojamas žemiausias stebėsenos lygmuo	Susijęs pagrindinis rodiklis pagal Reglamento (EB) Nr. 1221/2009 IV priedą (C dalies 2 punktą)	Pažangos kriterijus ir susijusi geriausia aplinkosaugos vadybos praktika
		Kitas geras techninis rodiklis – liumenų skaičius vienam m ² , bet aplinkosauginis veiksmingumas labiau siejamas su instaliuotąja galia, matuojama W vienam m ² .			Bendros elektros energijos metinės sąnaudos vienam šildomų ir vėsinamų grindų m ² neviršija 80 kWh. (GAVP 3.6.5)
18. Galutinio energijos suvartojimo, kuris patenkinamas iš atsinaujinančiųjų išteklių vietoje pagaminta energija, procentinė dalis	proc.	Apgyvandinimo įstaigos vietoje pagamintos atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir apgyvandinimo įstaigos bendro galutinio energijos suvartojimo santykis.	Viešbučio arba tolygus lygmuo ir organizacijos lygmuo (suvestinė vertė)	Energijos naudojimo našumas	Energijos kiekis, kuris prilygsta 50 proc. apgyvandinimo įstaigos per metus suvartojamo energijos kiekio, pagaminamas naudojant vietos atsinaujinančiuosius energijos išteklius. (GAVP 3.6.6)
19. Sertifikuotosios atsinaujinančiųjų išteklių energijos kreditų naudojimas	(taip / ne)	Šis rodiklis rodo, ar apgyvandinimo įstaiga perka už jos ribų pagamintą sertifikuotą atsinaujinančiųjų išteklių energiją (pvz., iš atsinaujinančiųjų išteklių pagamintą elektros energiją). Sertifikatu turi būti užtikrinama, kad perkama atsinaujinančiųjų išteklių energija dar nėra įtraukta į kitos organizacijos apskaitą arba į šalies vidutinę elektros energijos generacijos sudėtį.	Viešbučio arba tolygus lygmuo ir organizacijos lygmuo (suvestinė vertė)	Energijos naudojimo našumas	Visa elektros energija gaunama iš atsekamų atsinaujinančiųjų energijos išteklių, kurių į apskaitą dar neįtraukė kita organizacija, kurie dar nėra įtraukti į šalies vidutinę elektros energijos generacijos sudėtį arba kurie naudojami mažiau nei dvejus metus. (GAVP 3.6.6)

Rodiklis	Bendras vienetas	Trumpas aprašas	Rekomenduojamas žemiausias stebėsenos lygmuo	Susijęs pagrindinis rodiklis pagal Reglamento (EB) Nr. 1221/2009 IV priedą (C dalies 2 punktą)	Pažangos kriterijus ir susijusi geriausia aplinkosaugos vadybos praktika
RESTORANAI IR VIEŠBUČIŲ VIRTUVĖS					
1. Aplinkosauginiu požiūriu sertifikuotų sudedamųjų dalių procentinė dalis (pagal vertę)	proc.	Šis rodiklis yra susijęs su sudedamosiomis dalimis, sertifikuotomis pagal atitinkamus aplinkosaugos standartus (pvz., ekologinius ar MSC standartus).	Pagrindinių išgytų sudedamųjų dalių lygmuo (gali būti naudojami suvestiniai organizacijos lygmens rodikliai)	Visi	Organizacija gali pateikti dokumentais pagrįstos informacijos apie visas pagrindines sudedamąsias dalis, kuri apimtų bent informaciją apie kilmės šalį. (GAVP 3.7.1) Bent 60 proc. (vertinant pagal jų išsigijimo vertę) maisto produktų ir gėrimų yra aplinkosauginiu požiūriu sertifikuoti (pvz., ekologiški). (GAVP 3.7.1)
2. Vienam asmeniui valgant vieną kartą susidaranti organinių atliekų kiekis	kg vienam valgančiam asmeniui	Bendras susidarantis organinių atliekų kiekis, padalytas iš aptarnautų valgančių asmenų skaičiaus.	Virtuvės ar viešbučio lygmuo (gali būti naudojami suvestiniai organizacijos lygmens rodikliai)	Atliekos Naudojamų medžiagų našumas	Vienam asmeniui valgant vieną kartą susidarantis bendras organinių atliekų kiekis neviršija 0,25 kg, o vengtinų atliekų kiekis neviršija 0,18 kg. (GAVP 3.7.2)
3. Organinių atliekų, atiduotų anaerobiškai skaidyti, energijai alternatyviu būdu atgauti ar kompostuoti, arba kompostuojamų vietoje, procentinė dalis	proc.	Restoranų ir viešbučių virtuvių valdytojai turėtų teikti atskiras ataskaitas apie organinių atliekų, atiduotų anaerobiškai skaidyti, energijai alternatyviu būdu atgauti ar kompostuoti, arba kompostuojamų vietoje, kiekius, išreikštus visų susidariusių organinių atliekų procentinėmis dalimis.	Virtuvės ar viešbučio lygmuo (gali būti naudojami suvestiniai organizacijos lygmens rodikliai)	Atliekos Naudojamų medžiagų našumas	Ne mažiau kaip 95 proc. organinių atliekų yra atskiriamos ir nepatenka į sąvartynus; be to, jei įmanoma, jos atiduodamos anaerobiškai skaidyti arba energijai alternatyviu būdu atgauti. (GAVP 3.7.2)
4. Virtuvėje suvartojamas vandens kiekis vienam asmeniui valgant vieną kartą	l vienam valgančiam asmeniui	Bendro virtuvėje suvartoto vandens kiekio ir aptarnautų valgančių asmenų skaičiaus santykis.	Bent virtuvės ar viešbučio lygmuo (gali būti naudojami suvestiniai organizacijos lygmens rodikliai) Proceso lygmuo	Vanduo Energijos naudojimo našumas	Įgyvendinamas virtuvės vandens tvarkymo planas, apimantis bendro virtuvėje suvartojamo vandens kiekio, apskaičiuojamo vienam asmeniui valgant vieną kartą, stebėseną bei ataskaitų teikimą ir svarbiausių priemonių vandens vartojimui mažinti nustatymą. (GAVP 3.7.3)

Rodiklis	Bendras vienetas	Trumpas aprašas	Rekomenduojamas žemiausias stebėsenos lygmuo	Susijęs pagrindinis rodiklis pagal Reglamento (EB) Nr. 1221/2009 IV priedą (C dalies 2 punktą)	Pažangos kriterijus ir susijusi geriausia aplinkosaugos vadybos praktika
		Vanduo vartojamas įvairiems procesams, todėl jo vartojimą būtų geriausia stebėti procesų (indų plovimo, vandens čiaupų ar garpuodžių veikimo ir t. t.) lygmeniu.			
5. Ekologiniu ženklu paženklintų indų plovimo ir virtuvės valymo cheminių priemonių procentinė dalis	proc.	Šis rodiklis rodo ISO I tipo ekologiniu ženklu paženklintų indų plovimo ir virtuvės valymo cheminių priemonių procentinę dalį.	Patalpų lygmuo	Atliekos	Bent 70 proc. išgyjamų cheminių valymo produktų (išskyrus orkaičių valiklius), skirtų indams plauti ir virtuvei valyti, yra paženklinti ekologiniu ženklu (pvz., ES ekologiniu ženklu). (GAVP 3.7.3)
6. Savitosios energijos sąnaudos vienam asmeniui valgant vieną kartą	kWh vienam valgančiam asmeniui	Bendras virtuvėje suvartojamos energijos kiekis, padalytas iš aptarnautų valgančių asmenų skaičiaus. Šis rodiklis apima visus energijos išteklius (pvz., elektros energiją, gamtines dujas, suskystintas naftos dujas). Energija vartojama daugeliui procesų, todėl jos vartojimą būtų geriausia stebėti procesų (maisto gaminimo, šaldymo, indų plovimo t. t.) lygmeniu.	Bent virtuvės ar viešbučio lygmuo (gali būti naudojami suvestiniai organizacijos lygmenų rodikliai) Proceso lygmuo	Energijos naudojimo našumas	Įgyvendinamas virtuvės energijos valdymo planas, apimantis bendro virtuvėje suvartojamo energijos kiekio, apskaičiuojamo vienam asmeniui valgant vieną kartą, stebėseną bei ataskaitų teikimą ir svarbiausių priemonių energijos vartojimui mažinti nustatymą. (GAVP 3.7.4)
STOVYKLAVIETĖS					
1. Svečiams teikiama informacija apie aplinkosaugą / rengiamas mokymas šia tema (taip / ne)	(taip / ne)	Šis rodiklis susijęs galimybe gauti informacijos apie, pavyzdžiui, mažą poveikį aplinkai darančio judumo (pvz., naudojimosi dviračiais, viešuoju transportu, elektrinėmis transporto priemonėmis) galimybes ir kursų, skirtų aplinkosaugos klausimams aptarti, bei ekskursijų pėsčiomis į gamtą rengimu.	Stovyklavietės lygmuo	Visi	Apgyvandinimo įstaiga skatina aplinkosaugos požiūriu atsakingą elgesį ir veiklą, taip pat užtikrina svečių ekologinį švietimą, vietoje siūlydama įvairią veiklą ir kursus. (GAVP 3.8.1)

Rodiklis	Bendras vienetas	Trumpas aprašas	Rekomenduojamas žemiausias stebėsenos lygmuo	Susijęs pagrindinis rodiklis pagal Reglamento (EB) Nr. 1221/2009 IV priedą (C dalies 2 punktą)	Pažangos kriterijus ir susijusi geriausia aplinkosaugos vadybos praktika
2. Biologinės įvairovės valdymo plano įgyvendinimas	(taip / ne)	Šis rodiklis susijęs su biologinės įvairovės valdymo plano įgyvendinimu stovyklavietėje.	Stovyklavietės lygmuo	Biologinė įvairovė	<p>Išlaikyti arba didinti vietos biologinę įvairovę sodinant vietinių rūšių augalus, įrengiant slėptuves vietinių rūšių gyvūnams, o atitinkamais atvejais – žaliuosius ar ruduosius stogus ir kuo labiau mažinant cheminių medžiagų patekimą į gamtą ir šviesinę bei triukšmo taršą. (GAVP 3.8.2)</p> <p>Kuo labiau mažinti šviesinę taršą ir kuo mažiau trikdyti laukinius gyvūnus instaliuojant laikmačiu arba jutikliu valdomus efektyvius, tinkamai nukreiptus ir šviesos į viršų neskleidžiančius lauko šviestuvus. (GAVP 3.8.2)</p> <p>Kuo labiau mažinti suvartojamo vandens kiekį sodinant vietinių rūšių augalus ir juos mulčiuojant, taip pat įrengiant valdomas laistymo sistemas, kurioms, jei įmanoma, būtų naudojamos buitinės nuotekos. (GAVP 3.8.2)</p>
3. Savitosios energijos sąnaudos per vieno asmens vieną nakvynę	kWh per nakvynę	<p>Bendras galutinės energijos suvartojimas stovyklavietėje vienam asmeniui per vieną nakvynę.</p> <p>Turi būti aiškiai nurodyta, ar vietoje pagaminta atsinaujinančiųjų išteklių energija yra įtraukta į nurodomą skaičių; bet kuriuo atveju ji gali būti nurodoma atskirai.</p> <p>Pastatuose ir virtuvėse suvartojama energija taip pat gali būti nurodoma atskirai kaip per metus vienam m² ir vienam valgančiam asmeniui suvartojamas kWh skaičius.</p>	<p>Stovyklavietės lygmuo (gali būti naudojami suvestiniai organizacijos lygmens rodikliai)</p> <p>Proceso lygmuo</p>	Energijos naudojimo našumas	Galutinės savitosios energijos sąnaudos (atėmus vietoje iš atsinaujinančiųjų išteklių pagamintą energiją) per vieno asmens vieną nakvynę neviršija 2,0 kWh. (GAVP 3.8.3)

Rodiklis	Bendras vienetas	Trumpas aprašas	Rekomenduojamas žemiausias stebėsenos lygmuo	Susijęs pagrindinis rodiklis pagal Reglamento (EB) Nr. 1221/2009 IV priedą (C dalies 2 punktą)	Pažangos kriterijus ir susijusi geriausia aplinkosaugos vadybos praktika
4. Galutinio energijos suvartojimo, kuris patenkinamas iš atsinaujinančiųjų išteklių vietoje pagaminta energija, procentinė dalis	proc.	Šis rodiklis apskaičiuojamas kaip galutinio energijos, kuri tiekama iš vietos atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos įrenginių, suvartojimo procentinė dalis.	Stovyklavietės lygmuo (gali būti naudojami suvestiniai organizacijos lygmens rodikliai) Proceso lygmuo	Energijos naudojimo našumas	— (GAVP 3.8.3)
5. Sertifikuotosios atsinaujinančiųjų išteklių energijos kreditų naudojimas	(taip / ne)	Šis rodiklis rodo, ar apgyvendinimo įstaiga perka už jos ribų pagamintą sertifikuotą atsinaujinančiųjų išteklių energiją (pvz., iš atsinaujinančiųjų išteklių pagamintą elektros energiją). Sertifikatu turi būti užtikrinama, kad perkama atsinaujinančiųjų išteklių energija dar nėra įtraukta į kitos organizacijos apskaitą arba į šalies vidutinę elektros energijos generacijos sudėtį.	Stovyklavietės lygmuo (gali būti naudojami suvestiniai organizacijos lygmens rodikliai) Proceso lygmuo	Energijos naudojimo našumas	Visa elektros energija gaunama iš atsekamų atsinaujinančiųjų energijos išteklių, kurių į apskaitą dar neįtraukė kita organizacija, kurie dar nėra įtraukti į šalies vidutinę elektros energijos generacijos sudėtį arba kurie naudojami mažiau nei dvejus metus. (GAVP 3.8.3)
6. Vandens suvartojimas per vieno asmens vieną nakvynę	l per nakvynę	Išmatuotas per metus stovyklavietėje suvartotas vandens kiekis padalijamas iš nakvynių skaičiaus. Dideliems baseinams arba restoranuose, aptarnaujančiuose didelę dalį konkrečioje apgyvendinimo įstaigoje neapsistojusių asmenų, suvartojamas vandens kiekis gali būti neįtraukiamas į šį apgyvendinimo paslaugų lyginamosios analizės rodiklį.	Stovyklavietės lygmuo (gali būti naudojami suvestiniai organizacijos lygmens rodikliai)	Vanduo	Visas paslaugas teikiančiose keturių ir penkių žvaigždučių stovyklavietėse bendras per vieno asmens vieną nakvynę suvartojamas vandens kiekis neviršija 94 l, o visose kitose stovyklavietėse – 58 l. (GAVP 3.8.4)

Rodiklis	Bendras vienetas	Trumpas aprašas	Rekomenduojamas žemiausias stebėsenos lygmuo	Susijęs pagrindinis rodiklis pagal Reglamento (EB) Nr. 1221/2009 IV priedą (C dalies 2 punktą)	Pažangos kriterijus ir susijusi geriausia aplinkosaugos vadybos praktika
7. Per vieno asmens vieną nakvynę susidarantis neišrūšiuotų atliekų kiekis	kg per nakvynę	Šis rodiklis rodo susidariusių neišrūšiuotų atliekų kiekį.	Bent stovyklavietės ar tolygus lygmuo (gali būti naudojami suvestiniai organizacijos lygmens rodikliai)	Atliekos Naudojamų medžiagų našumas	Šalinti atiduodamų galutinių atliekų kiekis neviršija 0,2 kg per vieno asmens vieną nakvynę. (GAVP 3.8.5)